Structuurvisie Robuuste Verbinding De Beerze

Notitie reikwijdte en detailniveau plan-MER

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 16 september 2008

Provincie Noord-Brabant

Grontmij Nederland bv
Eindhoven, 3 september 2008

Grontmij

Provincie Noord-Brabant

Verantwoording

Titel	:	Robuuste Verbinding De Beerze
Subtitel	:	Notitie reikwijdte en detailniveau plan-MER
Projectnummer	:	257839
Referentienummer	:	257839.211.ehv.R001
Revisie	:	g
Datum	:	3 september 2008

Auteur(s)	:	drs. D. Gijsbers, drs. A. Leppens, ir. M. Willekens
E-mail adres	:	marieke.willekens@grontmij.nl
Gecontroleerd door	:	M. Willekens
Paraaf gecontroleerd	:	
Goedgekeurd door	:	Y. Coenegracht
Paraaf goedgekeurd	:	
Contact	:	Zernikestraat 17 5612 HZ Eindhoven Postbus 1265 5602 BG Eindhoven T +31 40 265 12 11 F +31 40 244 37 97 zuid@grontmij.nl www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1 Inleiding 0
1.1 Aanleiding 0
1.2 Doel voorliggende notitie 0
1.3 Leeswijzer 0

2 De procedure 0
2.1 Plan-m.e.r.-plicht 0
2.2 Stappen procedure 0

3 Voorgeschiedenis 0

4 Reikwijdte plan-m.e.r. 0
4.1 Het plangebied 0
4.2 De opgaven voor de Robuuste Verbinding De Beerze 0
4.3 Samenhang met andere beleidsopgaven 0

5 Voornemen en alternatieven 0
5.1 Algemeen 0
5.2 Keuze van alternatieven 0
5.3 Uitwerking van alternatieven 0
5.4 Toetsing van de alternatieven 0

6 Wijze van effectbeoordeling 0
6.1 Beoordelingskader 0
6.2 Wijze van beoordelen 0

Bijlage 1: Literatuurlijst

Bijlage 2: Projectenkaart De Beerze

Bijlage 3: Toekomstperspectief Robuuste Verbinding de Beerze

Bijlage 4: Interim Structuurvisie: bijlage 5

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Beerze omvat een stelsel van beken* die ontspringen op het Kempische Plateau, ten zuiden van de kernen Bladel en Hapert nabij de Belgische grens, en die uitmonden in de Dommel bij Sint-Michielsgestel. Deze beken doorkruisen een aantal landschapstypen. De situering van het dal van De Beerze is weergegeven in figuur 1.1

Figuur 1.1 Globale ligging van De Beerze

Als uitvloeisel van het rijksbeleid zoals verwoord in de Nota Ruimte [2] is de provincie Noord-Brabant voornemens om de Ecologische Hoofdstructuur te versterken door het realiseren van een zogenaamde "Robuuste Verbinding langs De Beerze, tussen de Dommel en de Belgische grens. Om deze "Robuuste Verbinding" te kunnen ontwikkelen, zijn verschillende aanpassingen aan De Beerze en haar stroomgebied nodig. Het gaat met name om aanpassingen ten behoeve van natuur, water en recreatie zodat karakteristieken in het landschap en de samenhang tussen cultuur en natuur weer in ere worden hersteld.
In het Toekomstperspectief Robuuste Verbinding De Beerze, dat in bijlage 3 van deze notitie is opgenomen, is het integrale toekomstbeeld voor De Beerze weergegeven.

Om deze ontwikkelingen ook in planologische zin mogelijk te maken zal de provincie Noord-Brabant, conform de Wet op de ruimtelijke ordening, een structuurvisie opstellen voor de Robuuste Verbinding De Beerze. In de Interim Structuurvisie [4], die medio 2008 is verschenen, is het beleidsvoornemen om te komen tot deze robuuste verbinding reeds vastgelegd. Vanwege de omvang van de voorgenomen activiteiten is het tevens wettelijk verplicht om, gekoppeld aan de besluitvorming over de structuurvisie, een milieueffectrapportage (plan-m.e.r.) uit te voeren.

1.2 Doel voorliggende notitie

In voorliggende notitie geeft het Bevoegd Gezag (in dit geval het College van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant) de uitgangspunten en randvoorwaarden voor de plan-m.e.r. aan en wordt het detailniveau van het op te stellen milieurapport (plan-MER) bepaald.

---

* Met 'De Beerze' wordt bedoeld het stroomgebied van de Beerze, dat van zuid naar noord wordt gevormd door een stelsel van diverse kleine beken: Aa of Goorloop, Dalemstroompje, Kleine Beerze, Groote Beerze en Essche Stroom.

Tevens wordt aangegeven welke milieuaspecten in het plan-MER van belang zijn, welke beoordelingscriteria zullen worden gebruikt om het inrichtingsvoorstel voor de Robuuste Verbinding De Beerze op te verwachten milieueffecten te beoordelen en op welke wijze deze beoordeling zal plaatsvinden. Ten slotte worden de te onderzoeken alternatieven benoemd.

Doel van deze notitie Reikwijdte en Detailniveau is om alle betrokken bestuursorganen en organisaties te informeren en te raadplegen over de aanpak.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de verschillende stappen beschreven die in het kader van de plan-m.e.r.-procedure doorlopen dienen te worden. Hoofdstuk 3 beschrijft de achtergronden en geschiedenis van het project. De reikwijdte van het plan-MER wordt in hoofdstuk 4 uiteengezet. Hoofdstuk 5 gaat in op de wijze waarop de varianten en alternatieven voor het plan-MER voor de Robuuste Verbinding De Beerze tot stand komen. Hoofdstuk 6 ten slotte gaat op hoofdlijnen in op de wijze van effectbeoordeling.

2 De procedure

2.1 Plan-m.e.r.-plicht

Het doel van een plan-m.e.r.-procedure is om het milieubelang een volwaardige en vroegtijdige plaats in het plan- en besluitvormingsproces te geven. De plan-m.e.r.-procedure is gekoppeld aan plannen die kunnen leiden tot concrete projecten of activiteiten met mogelijk belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu. De plan-m.e.r.-plicht geldt in geval van wettelijk of bestuursrechtelijk verplichte plannen [5]:

- die het kader vormen voor toekomstige m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten, of;
- waarvoor een passende beoordeling nodig is op grond van de Europese Habitatrichtlijn.

In de Structuurvisie Robuuste Verbinding De Beerze zal de inrichting van de Beerze en de nabije omgeving planologisch worden vastgelegd. Conform Bijlage C artikel 9 van het Besluit milieueffectrapportage [1] is de voorgenomen wijziging binnen het plangebied van de Robuuste Verbinding De Beerze een plan-m.e.r.-plichtige activiteit. Het voornemen betreft namelijk een functiewijziging in het landelijk gebied met een oppervlakte van meer dan 250 hectare, dat tevens gelegen is binnen en nabij diverse beschermde Natura 2000-gebieden, waarvoor mogelijk een zogenaamde passende beoordeling moet worden uitgevoerd.

Bij dit project is een groot aantal initiatiefnemers betrokken, waaronder de acht betrokken gemeenten (Bergeijk, Bladel, Boxtel, Eersel, Haaren, Oirschot, Oisterwijk, Sint-Michielsgestel en Vught), de vier betrokken reconstructiecommissies (Boven Dommel, Maas & Meierij, Meierij, Beerze-Reusel), Waterschap De Dommel, de ZLTO en het Brabants Landschap (mede namens Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer). Deze partijen hebben onderling afgesproken dat het College van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant optreedt als coördinerend initiatiefnemer.

De rol van bevoegd gezag wordt eveneens ingevuld door het College van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant. Daarbij is een taakverdeling aangebracht tussen twee verschillende gedeputeerden, waarbij de één de rol van de initiatiefnemer behartigt en een andere gedeputeerde de taak van het bevoegd gezag op zich neemt.

2.2 Stappen procedure

De plan-m.e.r.-procedure wordt in een aantal stappen doorlopen:

1. *Openbare kennisgeving*. Wanneer een initiatiefnemer voornemens is een plan te gaan opstellen waarvoor een plan-m.e.r.-procedure moet worden doorlopen, moet dit openbaar bekend worden gemaakt. Deze bekendmaking vormt de formele start van de m.e.r.-procedure. In deze kennisgeving wordt tevens aangegeven wie in de gelegenheid worden gesteld om advies over de inhoud van het plan-MER uit te brengen.

2. *Raadplegen bestuursorganen*. Na de kennisgeving dienen de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen milieurapport te worden bepaald. Bestuursorganen die met het plan te maken krijgen, worden over de voorgenomen ontwikkeling geraadpleegd. De Notitie Reikwijdte en Detailniveau is het document waarmee deze raadpleging wordt uitgevoerd. Betrokken partijen worden in de gelegenheid gesteld hun zienswijzen en bedenkingen aan te geven zodat deze betrokken kunnen worden bij het opstellen van het plan-MER.

Tevens wordt in deze tweede procedurestap de Commissie voor de milieueffectrapportage (Cie-mer) gevraagd om advies te geven over de reikwijdte en het detailniveau van het plan-MER. Bij het opstellen van het plan-MER wordt rekening gehouden met de reacties en de uitgebrachte adviezen.

3. *Opstellen Milieurapport (het plan-MER)*. Aan de hand van de definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt vervolgens het milieurapport (plan-MER) opgesteld. Hierin worden het voornemen, eventuele varianten en alternatieven beoordeeld op hun milieueffecten. In deze fase wordt tevens de ontwerp structuurvisie voor de Robuuste Verbinding De Beerze opgesteld. De ontwerp structuurvisie wordt samen met het plan-MER door het bevoegd gezag vastgesteld en ter inzage gelegd.

4. *Terinzagelegging en inspraak*. Na vaststelling liggen de ontwerp structuurvisie en het plan-MER gedurende zes weken ter inzage. Tijdens deze tervisielegging kan eenieder mondeling of schriftelijk een reactie op beide documenten geven. Gedurende deze periode wordt tevens aan de Cie-mer gevraagd of zij het plan-MER wil toetsen op de volledigheid, juistheid en objectiviteit.

5. *Motiveren in het definitief ontwerpplan*. Mede op basis van de resultaten van inspraak en advies en met in achtneming van het plan-MER stelt het college van Gedeputeerde Staten de definitieve structuurvisie uiteindelijk vast.

6. *Bekendmaking en mededeling van het plan*. De vaststelling van de Structuurvisie Robuuste Verbinding De Beerze wordt vervolgens openbaar bekend gemaakt.

7. *Evaluatie en monitoring*. Nadat de voorgenomen activiteiten zijn gerealiseerd dienen de werkelijke milieueffecten in kaart te worden gebracht en geëvalueerd. In het plan-MER wordt een eerste aanzet voor het evaluatieprogramma gegeven.

3 Voorgeschiedenis

In de Nota Ruimte [2] wordt geconstateerd dat de huidige ecologische hoofdstructuur (EHS) te versnipperd is en onvoldoende samenhangt om als echt robuust ecologisch systeem te kunnen functioneren. Om de ruimtelijke samenhang binnen de EHS te verbeteren, mede met het oog op de verwachte klimaatveranderingen, is het nodig om de EHS op een aantal plaatsen verder uit te breiden en verschillende ecosystemen aan elkaar te koppelen, zodat verschuivingen in flora en fauna beter kunnen worden geleid. De leefgebieden van flora en fauna moeten mee kunnen bewegen met veranderende omstandigheden.

Om de ecologische hoofdstructuur te versterken, dienen robuuste verbindingen te worden gerealiseerd, waardoor bestaande natuurgebieden worden vergroot en beter met elkaar worden verbonden. Robuust betekent dat de verbinding groot genoeg is om niet alleen te kunnen dienen als migratieroute, maar ook als leefgebied voor dieren en planten. De belangrijkste functie van de robuuste verbindingen is natuur. Daarnaast kunnen deze verbindingen bijdragen aan het versterken van de landschappelijke kwaliteit en de cultuurhistorische identiteit, duurzaam waterbeheer en betere toeristisch-recreatieve mogelijkheden. De robuuste verbindingen vormen een aanvulling op de bestaande ecologische hoofdstructuur (EHS). Het streven is om in 2018 alle twaalf robuuste verbindingen die in de Nota Ruimte zijn benoemd, te hebben gerealiseerd.

Eén van de twaalf robuuste verbindingen uit de Nota Ruimte is de Beerze. Uitgangspunt voor deze verbinding is de natuur een kwaliteitsimpuls te geven door substantieel meer ruimte voor (natte) natuur te creëren. De Robuuste Verbinding De Beerze is in beginsel bedoeld om de vooral oost-west gerichte structuur van de EHS ook in noord-zuid richting te versterken met een duurzame ecologische verbinding in het stroomgebied van De Beerze tussen de Dommel en de Belgische grens. De Robuuste Verbinding De Beerze biedt nieuwe kansen voor bijzondere flora en fauna zoals de beekprik, waterspitsmuis en de gladde slang.

Het zoekgebied voor de Robuuste Verbinding De Beerze is opgenomen in de vier betrokken Reconstructieplannen (Boven Dommel, Maas & Meierij, Meierij, Beerze-Reusel) en de Interim Structuurvisie [4] van de provincie Noord-Brabant. Het gaat daarbij om een nog nader uit te werken gebiedsaanduiding, waarmee nog geen rekening is gehouden bij het bepalen van de zoneringen in de Reconstructieplannen. In de Interim Structuurvisie heeft de provincie aangegeven dat zij bij de Robuuste Verbinding van de Beerze bijzondere aandacht wil geven aan water- en natuurfuncties in samenhang met de functies landbouw, recreatie en verstedelijking [4]. Doel is het hele gebied rondom de Beerze een kwaliteitsimpuls te geven.

De Robuuste Verbinding De Beerze omvat in totaal een oppervlakte van circa 1150* hectare nieuwe natuur dan wel beheersgebied [4]. Hiermee worden de natuurgebieden de Kampina, de Neterselse- en Landschotse Heide, landgoed Baest, de Cartierheide en de Pielis met elkaar en met België verbonden. Het totale plangebied is overigens aanzienlijk ruimer dan deze oppervlakte, zodat koppeling aan het realiseren van doelen voor andere functies ook mogelijk wordt.

---

* Deze globale oppervlakte is als volgt tot stand gekomen:
totale lengte 60 km x gemiddelde breedte 200 m, plus oppervlakte van stapstenen (gem. 50 ha), min bestaande EHS.

In 2005 werd de Robuuste Verbinding De Beerze genomineerd voor de EO-Wijers prijsvraag. Doel van deze prijsvraag was het ontwikkelen van een overkoepelende visie voor de totstandkoming van de robuuste ecologische verbinding langs de Beerze. Als onderdeel van de prijsvraag is deze visie voor een deel van het plangebied, te weten de Kleine Beerze, tevens nader uitgewerkt in de vorm van een schetsontwerp.

Ten behoeve van de invulling van de totale Robuuste Verbinding De Beerze is vervolgens een aantal werkateliers georganiseerd, waarin de belangrijkste uitgangspunten en principes uit het winnende prijsvraagontwerp breed zijn bediscussieerd, opgeschaald en aangevuld door de verschillende betrokken partijen. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in een breed gedragen schetsontwerp, het "Toekomstperspectief", voor het totale stroomgebied van de Beerze (zie bijlage 3).

Het schetsontwerp uit het Toekomstperspectief zal de komende tijd verder worden uitgewerkt in afzonderlijke inrichtingsplannen voor diverse deelgebieden. Alvorens hiermee aan de slag kan worden gegaan, wordt echter eerst een overkoepelende Structuurvisie voor het hele plangebied opgesteld. De plan-m.e.r.-procedure is gekoppeld aan de besluitvorming over deze provinciale Structuurvisie.

4 Reikwijdte plan-m.e.r.

4.1 Het plangebied

In het plan-MER wordt onderscheid gemaakt tussen de begrippen plangebied en studiegebied. Het plangebied is het gebied waarop de Structuurvisie betrekking heeft. Het studiegebied is het gebied waar effecten als gevolg van de aanleg en het gebruik van de voorgenomen activiteiten kunnen optreden. Het studiegebied is dus ruimer dan het plangebied en kan per milieuaspect verschillen. Per milieuaspect zal in het plan-MER het studiegebied worden bepaald.

De ligging van het plangebied van De Beerze is weergegeven in figuur 4.1. Het plangebied strekt zich uit van de Dommelvallei ten noorden van Boxtel tot aan het Kempisch Plateau langs de Belgische grens. Het is het stroomgebied van diverse beken die samen De Beerze vormen. Uitgaande van de doelstelling voor de Robuuste Verbinding De Beerze zal het areaal binnen het plangebied waar eventuele functiewijziging of aangepast beheer zal gaan plaatsvinden, in totaal een oppervlakte van maximaal circa 1150 hectare beslaan. Het totale plangebied is ruimer dan deze oppervlakte, zodat koppeling aan het realiseren van doelen voor andere functies eveneens mogelijk wordt.

4.2 De opgaven voor de Robuuste Verbinding De Beerze

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft samen met de provincies een besluit genomen over de realisering van een twaalftal robuuste ecologische verbindingszones in Nederland. De Beerze is één van deze robuuste verbindingen. De afspraken tussen het Rijk en de verschillende provincies hierover zijn weergegeven in het Afsprakendocument Robuuste Verbindingen 2004 – 2018 [6]. Het ambitieniveau voor de Robuuste Verbinding De Beerze is gericht op het behoud van biodiversiteit op landelijke en regionale schaal en het behoud van biodiversiteit bij onvoorziene risico's [6].

In het Afsprakendocument [6] tussen Rijk en provincies zijn de volgende kwaliteitseisen voor de robuuste verbindingen geformuleerd:

- een robuuste verbinding wordt begrensd binnen de globale begrenzing zoals deze is opgenomen in de Nota Ruimte [2];
- een robuuste verbinding moet aansluiten op de natuurkernen zoals aangegeven in de Nota Ruimte [2];
- een robuuste verbinding is een samenhangend geheel dat voldoet aan het ecologische ambitieniveau per robuuste verbinding. Voldaan moet worden aan de ecologische eisen voor de uitwisseling van soorten die in het ambitieniveau zijn vastgelegd;
- met de robuuste verbinding wordt aangesloten op ontsnipperingsmaatregelen in het kader van het Meerjarenprogramma ontsnippering.

Verder dienen de provincies bij de uitwerking van de robuuste verbindingen zoveel mogelijk ruimte te schenken aan andere functies zoals landbouw, recreatie, water en landschap. Dit zonder het ecologische hoofddoel van de verbinding in gevaar te brengen.

Figuur 4.1 Plangebied Robuuste Verbinding De Beerze

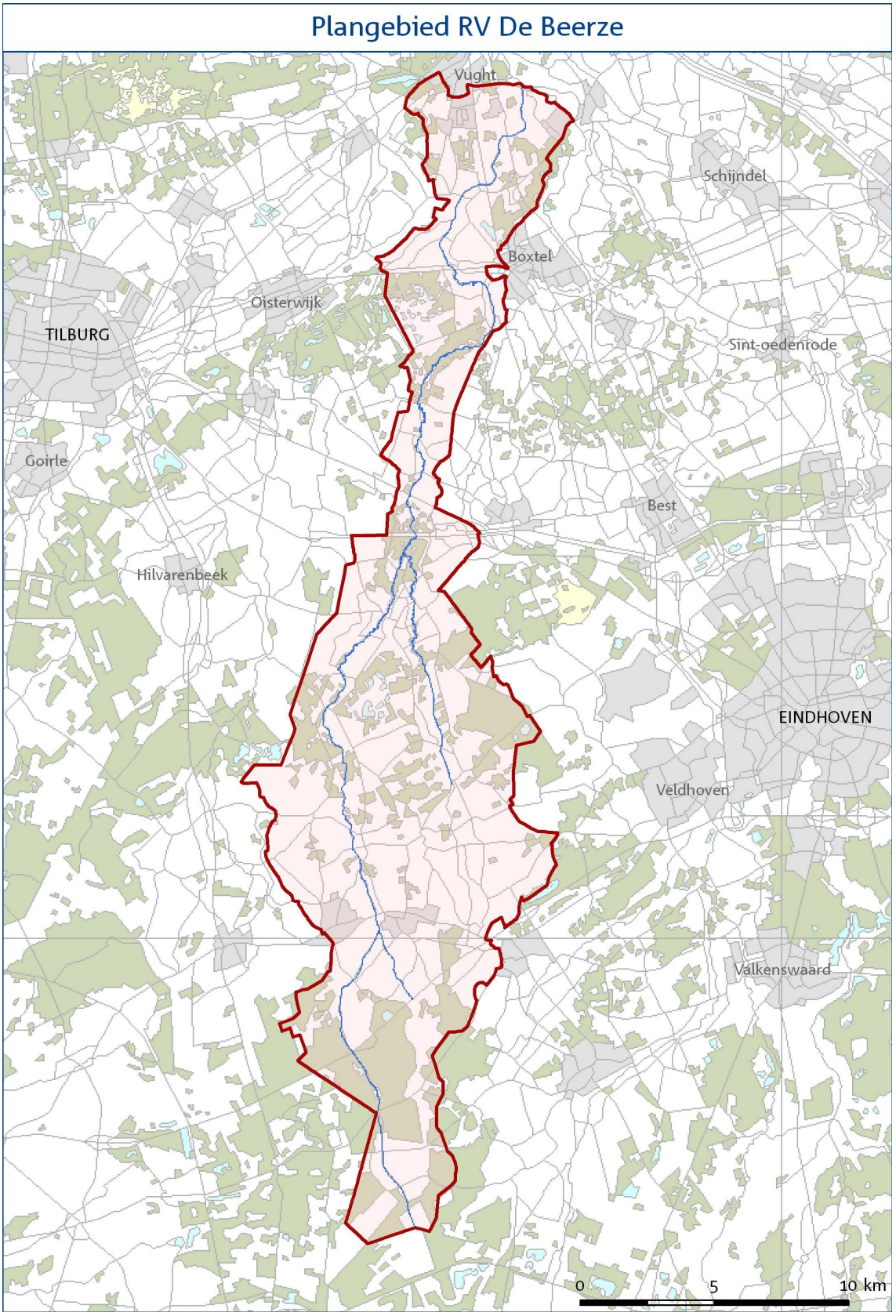

De afspraken met het rijk over de Robuuste Verbinding De Beerze zijn door de provincie Noord-Brabant vertaald en vastgelegd in de Interim Structuurvisie [4]. Tevens heeft Gedeputeerde Staten de bestuurlijke kaders voor de planvorming bepaald. In bijlage 5 van de Interim Structuurvisie zijn de beleidsregels voor de Robuuste Verbinding De Beerze neergelegd. Genoemde bijlage is tevens als bijlage 4 bij de onderhavige notitie gevoegd.

Samengevat leidt dit tot de volgende provinciale kaders voor de uitwerking van de Robuuste Verbinding De Beerze:

- In totaal wordt 1150 ha nieuwe natuur en beheersgebied gerealiseerd;
- Het gebied wordt vooral ingericht als:
  - beekdalbos: beken, bos van bron en beek, natte ruigte en moeras;
  - grasland met kleine wateren: variërend van natte dotterbloemgraslanden en droog grasland.
- De verbindingszone is met name bedoeld voor een aantal dier- en plantensoorten waarvan het voortbestaan momenteel onder druk staat, zoals de beekprik, de waterspitsmuis, de kamsalamander, de poelkikker, het donker pimpernelblauwtje. In de op te stellen structuurvisie gaan wij nog na of, gelet op de na te streven natuurdoelen in De Beerze, dit de meest adequate doelsoorten zijn.
- Er is gekozen voor het maximaal inzetten van particulier en agrarisch natuurbeheer binnen het plangebied. Dit zal naar verwachting leiden tot een afwijking van de afspraken tussen de provincie Noord-Brabant en het ministerie van LNV, die uitgaan van 60% realisatie door verwerving;
- De structuurvisie geeft een globale begrenzing van de ligging van de 1150 hectare. Dit in afwijking van het oorspronkelijke streven om de Robuuste Verbinding De Beerze al in 2008 concreet te begrenzen. De definitieve begrenzing wordt later bepaald, als onderdeel van de planvorming voor de afzonderlijke deelgebieden.

Hoofddoel voor de nieuwe Robuuste Verbinding De Beerze is het verbinden van de beekdallandschappen van de Dommel en de Beerze, waarbij een integrale gebiedsontwikkeling voorop staat. In deze Robuuste Verbinding wordt natuurontwikkeling gecombineerd met versterking van diverse andere functies, in het bijzonder landbouwkundige structuurversterking, waardoor sprake is van een integrale kwaliteitsverbetering van het gehele landelijke gebied. In het Toekomstperspectief voor de Robuuste Verbinding De Beerze (zie bijlage 3) zijn daartoe de volgende drie meer specifieke doelstellingen geformuleerd:

1. Creëren van een robuust ecologisch netwerk gebaseerd op herstel van het watersysteem.
2. Versterken van de leefbaarheid van het buitengebied;
3. Versterken van de ruimtelijke kwaliteit in de omgeving van het Groene Woud en de Brainport Eindhoven.

Met de realisatie van de Robuuste Verbinding De Beerze wordt gestreefd naar een Levend Beerzedal. Dit is in het Toekomstperspectief uitgewerkt in een drietal thema's: een Beerze die leeft, een Beerze die werkt en een Beerze die bruist.

De Beerze Leeft

Door aanleg van de Robuuste Verbinding wordt in totaal 1150 ha nieuwe natuur en beheersgebied gerealiseerd. De beek krijgt zijn oorspronkelijke karakter terug, waardoor ook het waterbeheer meer klimaatbestendig wordt. Door deze aanpassingen aan het beekdal wordt het typische landschap van vroeger teruggebracht en krijgen bijzondere dier- en plantensoorten waarvan het voortbestaan momenteel onder druk staat, een nieuwe kans. De ecologische verbindingszone is het meest effectief als voor het gewenste ambitieniveau alle ecosysteemtypen volgens de ontwerpregels van het Handboek Robuuste Verbindingen [7] worden uitgewerkt.

Het thema ‘de Beerze Leeft’ draait om de ontwikkeling van (natte) natuur en het verbinden van verschillende natuurgebieden. Modelmatig gaat het Handboek Robuuste Verbindingen [7] uit van een continue zone van tenminste 200 meter breed en binnen elke kilometer een forse stapsteen of knoop (gemiddeld 50 hectare). Het landschap is echter niet volgens deze standaarden gevormd. De vorm en de maat van het daadwerkelijke beekdal zijn bepalend. Daarom wordt

zoveel mogelijk getracht de gewenste breedte te realiseren binnen het natuurlijke beekdal, ook waar dit smaller is dan de modelmatige 200 meter.

Bij de situering en uitwerking van de stapstenen wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de specifieke natuurlijke en landschappelijke kenmerken van het plangebied. Verder ligt er een belangrijke ontsnipperingsopgave in het plangebied.
Elk deelgebied binnen de Robuuste Verbindingszone dient zoveel mogelijk zelf te komen tot een duurzaam watersysteem door dit op een slimme manier te doen: vertragen, infiltreren, zuiveren en hergebruik ('de eigen broek ophouden'). Daarmee wordt tevens invulling gegeven aan de diverse waterdoelen van het waterschap.

De Beerze Werkt
Eeuwenlang is geleefd en gewerkt in het gebied rondom de Beerze. Hierdoor is het karakteristieke landschap van vandaag ontstaan. Maar ook in het landschap van morgen is er volop werkgelegenheid. Een belangrijke doelstelling van het project de Levende Beerze is om de plattelandseconomie een impuls te geven. Zo zal er werk gemaakt worden van agrarische structuurversterking voor de reguliere landbouw. Maar er zijn ook volop gelegenheden voor verbreding van economische activiteiten denkbaar die bijdragen aan de ontwikkeling en de instandhouding van de Robuuste Verbinding.

Het thema ‘De Beerze Werkt’ heeft betrekking op economische activiteiten en ruimtelijke structuren in het gebied. De bedrijvigheid kan worden ingedeeld in drie vormen van ondernemen:
- Ondernemen in het landschap: het bedrijfsmatig produceren van goederen en/of diensten;
- Ondernemen met het landschap: het produceren van goederen en/of diensten als onderdeel van het landschap;
- Ondernemen voor het landschap: het produceren van goederen en/of diensten die bestaan uit onderdelen van het landschap.

Vanuit 'De Beerze Werkt' wordt onder meer ingezet op:
- het realiseren van een goede beeldkwaliteit;
- het opheffen van knelpunten (bijvoorbeeld door bedrijfsverplaatsingen);
- het ondersteunen van de optimalisatie van de ruimtelijke structuur;
- het ondersteunen van het beheer;
- het actief betrekken en een rol geven aan ondernemers.

De Beerze Bruist
Met het derde thema wordt ingezet op de versterking van een aantrekkelijke woon- en leefomgeving, zodat de Beerze een aaneenschakeling wordt van verrassende landschappen en dorpen. Concreet wordt daarbij gedacht aan het versterken van recreatieve routestructuren, het oprichten van informatie- en bezoekerscentra en het versterken van de landschappelijke en sociaal-culturele relatie tussen de dorpen en het beekdal.

‘De Beerze Bruist’ heeft dus vooral betrekking op cultuur en het versterken van de relatie tussen de kernen en de rivier. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in het ABC van De Beerze:
- de Avontuurlijke Beerze die zich onder meer richt op:
  - het versterken en verbinden van formele routes, laarzen- en struinpaden, zodat het ontdekken van het gebied een ultieme natuurbeleving wordt;
  - het actief informeren van bewoners en bezoekers over de bijzondere eigenschappen van de Beerze door het oprichten van bezoekers- en informatiecentra;
  - het faciliteren van ondernemers die een bijdrage willen leveren aan een Beerze die bruist.
- de Bourgondische Beerze waarbij werk wordt gemaakt van:
  - het versterken van de relatie tussen dorp en beek door het creëren van korte ommetjes, uitzichtplaatsen en informatiepunten;
  - het versterken van de beeldkwaliteit in de randzones van dorpen aan de beek;
  - het verbinden van initiatieven in het dorp aan initiatieven in ‘ondernemen met en voor het landschap’.

- de Cultuurlijke Beerze die vooral gericht is op:
  - het versterken en herstellen van historische plekken als basis voor thematische recreatieve routes;
  - het ondersteunen van initiatieven gericht op streekproducten;
  - het faciliteren van ondernemers met initiatieven voor dag- en verblijfsrecreatie, afgestemd op de karakteristieken van het gebied.

4.3 Samenhang met andere beleidsopgaven

De omvang van de totale Robuuste Verbinding De Beerze is dusdanig dat het project is opgedeeld in een aantal deelprojecten (zie bijlage 2). Waterschap de Dommel is reeds gestart met de realisering van een aantal projecten in en nabij de Beerze, waarvan een deel inmiddels in uitvoering is of al is afgerond.
Daarnaast zijn er diverse projecten in voorbereiding. Deze projecten, die vanuit andere beleidsopgaven zijn opgestart, dragen tevens bij aan de realisatie van de Robuuste Verbinding De Beerze. Vanuit deze projecten zijn verschillende doelen gesteld met betrekking tot natuur, water, recreatie en landbouw. Vanuit natuur zijn ontwikkeling van de EHS en bescherming van de Natura 2000 gebieden de belangrijkste doelstellingen.

De waterdoelstellingen voor de Beerze, die deels samenvallen met de doelstellingen vanuit het waterbeleid (o.a. Kaderrichtlijn Water, beleid Waterschap De Dommel), zijn onder meer:
- Beekherstel: om de beek meer ruimte te geven voor natuurlijke dynamische beekprocessen worden bijvoorbeeld vispassages aangelegd en vindt hermeandering plaats;
- Waterberging: om overlast te voorkomen wordt gezorgd voor voldoende ruimte om water te kunnen bergen. Een aantal gebieden langs de Beerze wordt ingericht voor waterberging;
- Natte natuurparels: langs de Beerze worden deelgebieden ingericht als ‘natte natuurparel’ teneinde verdroging tegen te gaan. Tevens ontstaat hierdoor een grotere variëteit aan planten- en diersoorten;
- Waterkwaliteit: door slim om te gaan met water, zowel in het Beerzedal als in de gehele Robuuste Verbinding, zal zowel de waterkwaliteit als –kwantiteit verbeteren. Uitgangspunten zijn vertragen, infiltreren, zuiveren en hergebruik. Elk gebied in de Robuuste Verbinding De Beerze zal zoveel mogelijk ‘haar eigen broek ophouden’.

Daarnaast worden recreatie en landbouw verenigd met de water- en natuurdoelen van de verschillende projecten.

5 Voornemen en alternatieven

5.1 Algemeen

Het Toekomstperspectief 'De Levende Beerze' (zie bijlage 3) is het inhoudelijk vertrekpunt voor het plan-MER en de structuurvisie. Alle betrokken partijen (Provincie, gemeenten, reconstructiecommissies, waterschap, ZLTO, terreinbeheerders) staan achter dit ontwerp. De consensus over het Toekomstperspectief betekent dat de gezamenlijk vastgelegde ambities en inrichtingsprincipes voor de Robuuste Verbinding De Beerze breed worden onderschreven.

Om te voorkomen dat in het plan-MER voor De Beerze relevante keuzemogelijkheden onbelicht blijven, is op 18 augustus 2008 een workshop met de gezamenlijke initiatiefnemers, aangevuld met externe deskundigen, georganiseerd. Deze bijeenkomst was er vooral op gericht om na te gaan of bij de uitwerking van het Toekomstperspectief 'De Levende Beerze' mogelijk sprake is van kansrijke alternatieven die in het plan-MER onderzocht zouden moeten worden.

Om inzicht te krijgen in de mogelijke opties voor het plan-MER is tijdens de workshop getracht om een antwoord te vinden op de volgende vragen:

- wat zijn volgens uw organisatie de belangrijkste uitgangspunten voor de Robuuste Verbinding De Beerze?
- wat zijn mogelijke aangrijpingspunten om mee te variëren?
- welke onderdelen van het plan voor De Beerze komen voor variatie in aanmerking?

De resultaten van de workshop zijn verwerkt in de navolgende paragrafen.

5.2 Keuze van alternatieven

Zoals gezegd vormt het Toekomstperspectief 'De Levende Beerze' het startpunt voor het plan-MER. In een MER moeten echter ook alternatieven worden onderzocht. Doel van dat onderzoek is niet om de discussie over het Toekomstperspectief nog een keer 'dunnetjes' over te doen, maar om het totale speelveld te verkennen. De vastgestelde ecologische ambities en inrichtingsprincipes voor het gebied blijven hierbij het vertrekpunt. In het plan-MER moet handen en voeten worden gegeven aan mogelijke invullingen binnen dat vertrekpunt. Daarbij is het de kunst om dit zo te doen dat substantiële inzichten ontstaan die de besluitvorming over de structuurvisie ondersteunen, zonder dat de uitwerking zo concreet wordt dat dit leidt tot onjuiste verwachtingen of een detailniveau dat niet aansluit bij de structuurvisie.

Bij alternatieven gaat het om verschillende streefbeelden of scenario's voor het plangebied als geheel of een groot deel daarvan. Vanwege de reeds bereikte consensus over het Toekomstperspectief ligt het niet voor de hand dat voor de Robuuste Verbinding De Beerze alsnog een hele andere inrichting wordt gekozen. Het uitwerken van alternatieven is dus vooral bedoeld om de totale bandbreedte voor de toekomstige inrichting in kaart te brengen.
Een steeds terugkerend thema daarbij, dat grote impact heeft op de te volgen ruimtelijke strategie bij de uitwerking van het Toekomstperspectief voor De Beerze, is het onderscheid tussen 'clustering' en 'verweving'. Het gaat daarbij om de keuze voor grotere aaneengesloten clusters van natuurgebieden enerzijds, of een sterke verweving van kleinere eenheden natuur met andere gebruiksfuncties langs De Beerze anderzijds (zie figuur 5.1).

Met de keuze van deze beide strategieën, als uitersten voor de toekomstige ruimtelijke inrichting van het plangebied, kan het totale speelveld voor het plan-MER in beeld worden gebracht. De definitieve voorkeursinrichting van de Robuuste Verbinding De Beerze zal altijd tussen deze beide uitersten in liggen. Een keuze tussen clustering en verweving is met name afhankelijk van de mogelijkheden om een duurzame samenhang tussen in dynamiek verschillende functies te realiseren. Verschilt de dynamiek van functies te veel, dan is veelal scheiding noodzakelijk. Verweving van functies is mogelijk als deze zodanig op elkaar kunnen worden afgestemd dat een evenwichtige onderlinge relatie kan ontstaan en ook behouden worden.

Een en ander betekent dat de provincie Noord-Brabant voorstelt om in het plan-MER voor de Robuuste Verbinding De Beerze, naast het 'Nulalternatief' (= referentiesituatie) een 'Clustering-alternatief ' en een 'Verwevingalternatief' op te nemen. Daarmee wordt de totale bandbreedte van het plan-MER vastgelegd. De principes van beide inrichtingsalternatieven zijn schematisch weergegeven in figuur 5.1.

Figuur 5.1 Schematische weergave alternatieven 'Clustering' en 'Verweving'

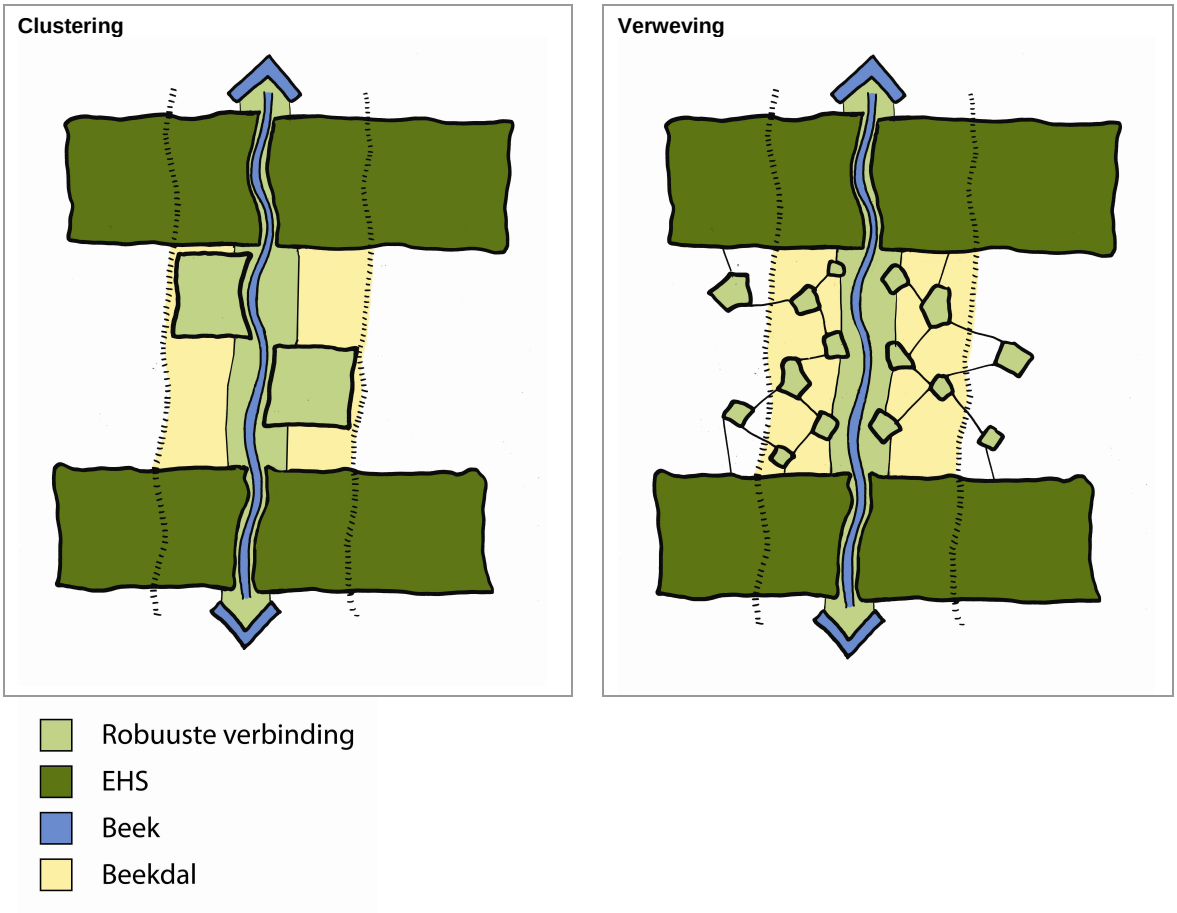

Clusteringalternatief

Belangrijkste kenmerk van het principe 'clustering' bij aanleg van nieuwe natuur in het plangebied van de RV De Beerze is dat deze nieuwe natuur vooral wordt geconcentreerd in een aantal grotere, duidelijk herkenbare en begrensde natuureenheden (zie figuur 5.1). Het ligt voor de hand om daarvoor aan te sluiten bij de reeds aanwezige grote natuur- en landschapseenheden, en een aantal belangrijke bestaande bos- en natuurgebieden (o.a. Kampina, Neterselse- en Landschotse Heide, landgoed Baest, Cartierheide). Daartussen liggen, waar nodig vanuit de ecologische doelstelling van de Robuuste Verbinding, stapstenen, bijvoorbeeld op plaatsen waar het beekdal van nature breed is. Clustering kan onder meer gewenst zijn vanuit efficiënt ruimtegebruik of vanuit een behoefte aan meer robuustheid (in delen van) de ecologische verbinding.

Verdere versterking en uitbouw van de bestaande natuureenheden, waarbij tevens sprake dient te zijn van vergroting van de onderlinge samenhang, leidt binnen dit alternatief tot een stevig netwerk van grote natuurgebieden, met daartussen ruimte voor andere gebruiksfuncties.
Het watersysteem in het gebied moet worden afgestemd op de diverse functies binnen dit geclusterde netwerk. Clustering van nieuwe natuur langs de beek leidt tot een focus op een samenhangend geheel van percelen, wat tevens resulteert in robuuste hydrologische eenheden. Clustering betekent dat verwante activiteiten of gebruiksfuncties worden samengebracht in elkaars directe omgeving. Een dergelijke concentratie biedt een aantal voordelen, zoals robuustheid van ruimtegebruik en helderheid in de zonering van functies. Mogelijk nadeel is het gebrek aan samenhang en integraliteit bij de uitwerking van de gebiedsontwikkeling langs De Beerze.

Verwevingalternatief
Bij keuze van het principe 'verweving' als basis voor een inrichtingsalternatief (zie figuur 5.1) is sprake van een sterke onderlinge afwisseling en samenhang tussen diverse gebruiksfuncties in het plangebied van de Beerze (o.a. natuur, water, landbouw, landschap, cultuurhistorie, recreatie). Verweving brengt verschillende functies dicht bij elkaar. Dat kan wederzijdse voordelen opleveren, onder de voorwaarde dat de onderlinge negatieve effecten minimaal zijn of worden gecompenseerd.

Belangrijke voorwaarde bij verweving van functies is dat deze zodanig op elkaar worden afgestemd dat een evenwichtige onderlinge relatie kan ontstaan die ook op termijn behouden blijft. Verweving kan zowel betrekking hebben op kleinere deelgebieden of zelfs op perceelsniveau (bijv. nat grasland) als op een kleinschalig mozaïek van gescheiden functies (bijv. hooilanden afgewisseld met natuur). Voordeel van een ruimtelijke verwevingstrategie is het feit dat veel van de in te passen functies al in het gebied aanwezig zijn, daar kunnen blijven of zich er makkelijk laten ontwikkelen. Nadeel kan zijn de permanente ruimteclaim ('strijd om de ruimte') die door diverse gebruiksfuncties op eenzelfde gebiedsdeel wordt gelegd. Verweving betekent dat binnen het plangebied wordt gestreefd naar een mozaïek van inrichtingsvormen, waarbij sprake is van hydrologische verfijning tot in de haarvaten van het systeem.

Nulalternatief
Het nulalternatief is de meest waarschijnlijke ontwikkeling in het geval realisering van de Robuuste Verbinding De Beerze niet zou plaatsvinden. In het nulalternatief moet inzicht worden gegeven in te verwachten autonome ontwikkelingen in het plangebied, inclusief de realisatie van vigerende concrete beleidsvoornemens (zoals realisatie van de EHS). Wat precies de meest waarschijnlijk te achten ontwikkeling voor de Beerze is zal in het plan-MER, aan de hand van een schets van reële autonome ontwikkelingen, worden uitgewerkt. Het nulalternatief dient als referentiekader voor de effectbeschrijvingen en -vergelijking van alternatieven in het MER.

5.3 Uitwerking van alternatieven

In het plan-MER zal voor de alternatieven een beknopt streefbeeld met globaal schetsontwerp worden uitgewerkt. Een streefbeeld beschrijft:
- de visie (wat wordt beoogd);
- de ruimtelijke strategie (welke functies worden op welke wijze verenigd: denk aan natuur, water, landbouw, recreatie, cultuurhistorie);
- globale inrichtingsmaatregelen (o.a. grondverzet, watersysteem, voorzieningen, beheer).

De globale schetsontwerpen geven een ruwe indeling van het Beerzegebied met de beoogde inrichtingsmaatregelen, passend bij het streefbeeld van de verschillende alternatieven.
Direct langs de beek is het beleid eigenlijk al vastgelegd: hier komt EHS / beekherstel.
De variatiemogelijkheden zullen zich dus vooral voordoen in de grotere vlakken op kaart van het Totaalbeeld uit het Toekomstperspectief, oftewel 'de kralen in het snoer'. Het gaat dan met name om de eenheden 'Breed natuurdal', 'Natuurflank' en 'Dorpen aan de beek'.

Tijdens de workshop is tevens stilgestaan bij mogelijke variaties voor planonderdelen bij de uitwerking van het Toekomstperspectief voor de Beerze. Daarbij is door betrokkenen aangegeven dat in het plan-MER in ieder geval zou moeten worden stilgestaan bij de volgende aspecten:

- de te ontwikkelen natuurdoeltypen (vlakdekkend, lijn- en puntelementen);
- ecologische structuren in noord-zuid en oost-west richting (beekdal, dekzandruggen);
- het watersysteem (brongerichte maatregelen, effectgerichte maatregelen);
- de mate waarin water wordt vasthouden (bovenloop, haarvaten) en geborgen (beekdal);
- de wijze van inpassing van waterbergingsgebieden (en retentiegebieden);
- de koppeling van natuur met verschillende landschapstypen;
- de samenhang tussen dorpskernen en landschapselementen (m.n. op flanken beekdal);
- de inpassing van (nieuwe) rode elementen (dorpsranden, buurtschappen, landgoederen);
- de inpassing van verschillende vormen van landbouw (sectoren);
- de combinaties van grondgebruikvormen (scheiden, verweven);
- als afgeleide van het grondgebruik de wijze van beheer (patroonbeheer, systeembeheer);
- de organisatie van het beheer (agrarisch natuurbeheer, particulier natuurbeheer);
- de mate van ingrijpen (grondverzet);
- de mate van duurzaamheid en continuïteit;
- de inzet van verschillende uitvoeringsinstrumenten.

Alle hierboven genoemde aspecten zullen terugkomen in minimaal één van de te onderzoeken alternatieven in het plan-MER. Mocht tijdens de uitwerking van de alternatieven blijken dat het wenselijk is om nog een derde alternatief te formuleren om de aangedragen aspecten adequaat onder te kunnen brengen, dan gebeurt dit.

Het uiteindelijke ontwerp voor de Robuuste Verbinding De Beerze dat wordt opgenomen in de structuurvisie valt niet noodzakelijkerwijs samen met één van de alternatieven uit het plan-MER, maar kan bestaan uit een tussenvariant. Met deze aanpak brengt de provincie Noord-Brabant zo helder mogelijk in beeld wat de bandbreedte, de mogelijkheden en de (milieu)effecten daarvan zijn, zodat de uiteindelijke afweging optimaal kan plaatsvinden.

5.4 Toetsing van de alternatieven

Voordat de effectbeoordeling (zie hoofdstuk 6) plaatsvindt, zullen de alternatieven eerst worden getoetst aan de volgende aspecten:

1. Doelbereik REVZ. Een robuuste ecologische verbindingszone is 100% effectief als voor het gewenste ambitieniveau alle ecosystemen volgens de ontwerpregels van het Handboek Robuuste Verbindingen [7] worden uitgewerkt. De alternatieven worden getoetst aan de benodigde oppervlakte en kwaliteit voor de beoogde natuurdoeltypen. Ook worden de alternatieven getoetst aan de functionaliteit voor het aantal doelsoorten dat van de verbinding gebruik kan maken, de oppervlakte nieuw leefgebied, duurzaamheid en zelfregulatie van het systeem en kolonisatie- en dispersiemogelijkheden.
2. M.e.r. en Telos-aspecten. Naast de in een MER 'traditionele' milieu- en natuurgerelateerde toetsingsaspecten, wordt in het plan-MER voor De Beerze tevens ingegaan op de andere pijlers uit de Telos-driehoek (zie figuur 5.2), te weten economisch kapitaal en sociaal cultureel kapitaal. De omvang van de voorraden van elk van deze kapitalen wordt gevisualiseerd in een duurzaamheiddriehoek, waarbij een binnendriehoek aangeeft in hoeverre de lange termijndoelen per kapitaal binnen de planperiode worden bereikt.
3. Natura 2000. Omdat de Robuuste Verbinding De Beerze raakvlakken heeft met de Natura 2000-gebieden Kampina en Oisterwijkse Vennen en Kempenland-West worden de alternatieven getoetst op de instandhoudingdoelstellingen van beide gebieden.
4. Waterdoelen en Watertoets. In het plan-MER gelden de waterdoelen van het waterschap Dommel als startpunt. Door middel van een watertoets wordt per alternatief inzichtelijk gemaakt hoe met het water binnen het plangebied wordt omgegaan en of daarbij wordt voldaan aan de gestelde waterdoelen.

Figuur 5.2 Telos driehoek

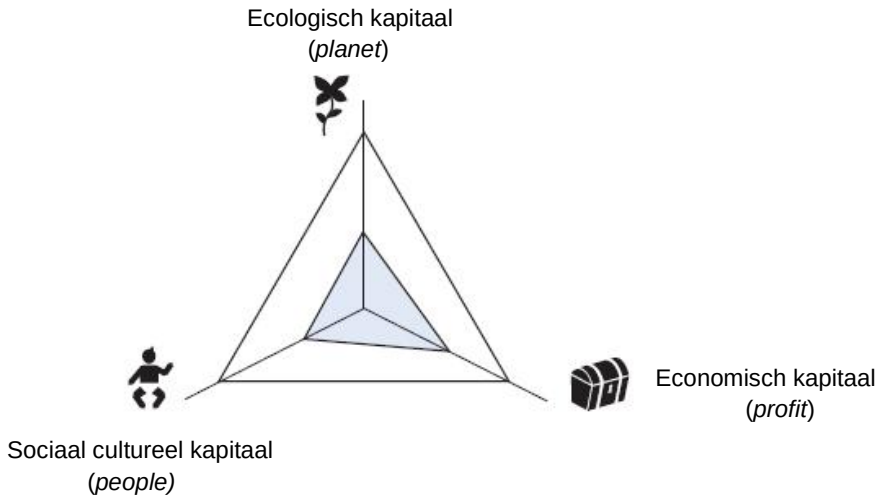

6 Wijze van effectbeoordeling

6.1 Beoordelingskader

In het plan-MER worden de effecten van de realisatie van de Robuuste Verbinding De Beerze beschreven en beoordeeld. Ook worden de effecten van varianten en alternatieven beschreven en beoordeeld. Het gaat hierbij niet alleen om de negatieve effecten; ook positieve effecten worden beschreven. De effectbeschrijving richt zich vooral op de voor de besluitvorming relevante milieuaspecten. De effecten worden beschreven ten opzichte van de autonome ontwikkeling van het gebied, waarbij het nulalternatief als referentie geldt. De effectbeoordeling zal plaatsvinden op een schaalniveau dat past bij het schaalniveau waarop het m.e.r.-plichtige besluit (de Structuurvisie) wordt uitgewerkt.

In de effectbeschrijvingen wordt aangegeven of effecten tijdelijk of permanent, ophefbaar of onomkeerbaar zijn, op korte of langere termijn spelen en of er sprake is van cumulatieve effecten. Ook wordt aangegeven welke mitigerende en/of compenserende maatregelen mogelijk en/of noodzakelijk zijn. Bijzondere aandacht wordt besteed aan effecten die onderscheidend zijn.

Om de alternatieven met elkaar te kunnen vergelijken wordt een beoordelingskader opgesteld. Hiervoor wordt een set objectieve criteria gebruikt, die zoveel mogelijk kwantitatief worden ingevuld op een detailniveau waarop een goede vergelijking van de alternatieven kan plaatsvinden. Indien een kwantitatieve beoordeling niet mogelijk is, zal een kwalitatieve beoordeling plaatsvinden. In onderstaande tabel zijn de beoordelingscriteria, mede samengesteld op basis van de Telos-driehoek, nader omschreven.

Tabel 6.1 Beoordelingscriteria

Categorie	(Milieu)aspect	Beoordelingscriterium
PLANET	Geologie, geomorfologie en bodem	- Beïnvloeding terreinvormen en maaiveldverloop - Beïnvloeding bodemopbouw en bodemtypen - Beïnvloeding bodemkwaliteit
	Grond- en oppervlaktewater	- Beïnvloeding natuurlijk watersysteem (stroomgebied) - Beïnvloeding grondwaterkwantiteit en -kwaliteit - Beïnvloeding oppervlaktewaterkwantiteit en -kwaliteit
	Natuur	- Beïnvloeding beschermde gebieden (EHS, GHS, Natura 2000-gebieden) - Beïnvloeding beschermde plant- en diersoorten - Beïnvloeding versnippering en verstoring - Toename van ecologische waarden
	Landschap	- Beïnvloeding openheid en schaal van het landschap - Beïnvloeding bijzondere landschapselementen en –eenheden

Categorie	(Milieu)aspect	Beoordelingscriterium
PROFIT	Landbouw	- Beïnvloeding productiemogelijkheden - Beïnvloeding ontwikkelingsmogelijkheden
	Recreatie	- Beïnvloeding recreatieve activiteiten - Beïnvloeding ontwikkelingsmogelijkheden
	Overige sectoren	- Beïnvloeding drinkwatervoorziening - Beïnvloeding economische activiteiten - Beïnvloeding ontwikkelingsmogelijkheden
	Overig	- Realisatiekosten
PEOPLE	Cultuurhistorie en archeologie	- Beïnvloeding van cultuurhistorisch waardevolle structuren, patronen en elementen - Beïnvloeding van archeologische waarden
	Woon- en leefmilieu	- Beïnvloeding belevingswaarde - Beïnvloeding ontsluitingsstructuur - Beïnvloeding overstromingsrisico's

Door de verschillende alternatieven onderling met elkaar te vergelijken, kan worden bepaald op welke wijze de Robuuste Verbinding zodanig kan worden vorm gegeven dat optimaal rekening wordt gehouden met de te verwachten effecten voor het milieu en andere aspecten. De beoordelingen worden zodanig uitgevoerd dat het plan-MER tevens dienst kan doen als watertoets.

6.2 Wijze van beoordelen

In het plan-MER zullen de alternatieven worden beoordeeld op basis van de in de vorige paragraaf beschreven beoordelingscriteria. Het onderling wegen van de verschillende milieuaspecten is een afweging die de betrokken bestuursorganen moeten maken. Per milieuaspect zal het effect worden uitgedrukt op basis van de onderstaande schaal:

++ sterk positief effect;
+ positief effect;
0 geen positief en geen negatief effect;
- negatief effect;
-- sterk negatief effect.

De milieueffecten van de verschillende alternatieven zullen worden beoordeeld ten opzichte van het nulalternatief. Dit is de situatie waarin de Robuuste Verbinding De Beerze niet gerealiseerd wordt en het gebied zich autonoom zal ontwikkelen.

Bijlage 1

Literatuurlijst

[1] Besluit tot wijziging van het Besluit Milieueffectrapportage 1994,
Staatsblad 2006 nr 388.
Koninklijk Besluit d.d. 16 augustus 2006.

[2] Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu,
Nota Ruimte. Ruimte voor ontwikkeling, Den Haag, 2006.

[3] Provincie Noord-Brabant,
Reconstructieplan Beerze Reusel, 's-Hertogenbosch, 2005.

[4] Provincie Noord-Brabant,
Interim Structuurvisie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch, 2008.

[5] Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu,
Handreiking milieueffectrapportage van plannen (plan-mer), Den Haag, 2006.

[6] LNV - provincies,
Afsprakendocument Robuuste Verbindingen 2004 – 2018, 27 november 2003.

[7] Alterra,
Handboek voor het ontwerp van robuuste verbindingen, Wageningen, 2001.

Bijlage 2

Projectenkaart De Beerze

Grontmij

Provincie Noord-Brabant

DE LEVENDE BEERZE

Robuuste Verbinding De Beerze
Uitvoering in fasen

Juli 2008

DE BEERZE IN UITVOERING

LEGENDA

	project	fase	hoofddoelen	trekker	contactpersoon
01	**Essche Stroom** *www.esschestroom.nl*	deels voorbereiding, deels uitvoering	divers (RV)	WDD	Anja de Wit
02	**Smalwater Noord**	voorbereiding	natuur (EHS) en water (divers)	WDD	Hans Koekkoek
03	**Smalwater Zuid**	afgerond	natuur (EHS) en water (divers)	DLG i.o.v. provincie	-
04	**NNP De Kampina** *www.dommel.nl*	voorbereiding	anti-verdronging (NNP)	WDD	Frank Gerritsen
05	**Banisveld**	afgerond	natuur (EHS) en water (divers)	Natuurmo-numenten	-
06	**Viermannekesbrug**	afgerond	natuur (EHS) en water (divers)	DLG i.o.v. provincie	-
07	**Groote Beerze: Baest-Spoordonk** *www.dommel.nl*	uitvoering	divers (RV)	WDD	Hans Koekkoek
08	**Landgoed Baest**	afgerond	water	WDD	-
08a	*Landgoed Baest: Heilige Eik*	*afgerond*	*water en recreatie*	*WDD*	*-*
09	**Groote Beerze: Westelbeers-Baest** *www.dommel.nl*	deels afgerond	natuur (EHS) en water (divers)	WDD	-
10	**Groote Beerze: Moerasbos-Grijze Steen** *www.dommel.nl*	voorbereiding	divers (RV)	WDD	Dick Boland
11	**Aa of Goorloop en Dalemstroompje** *www.dommel.nl*	voorbereiding	divers (RV)	WDD	Freek Willems
11a	*Waterpark Groote Beerze*	*afgerond*	*waterkwaliteit*	*WDD*	*-*
11b	*Natuurpark Groote Beerze*	*deels voorbereiding, deels afgerond*	*natuur (EHS) en water (divers)*	*WDD i.s.m. gemeente Bladel*	*Freek Willems*
11c	*De Pielis*	*voorbereiding*	*landbouw, natuur (EVZ) en water*	*WDD i.s.m. Pielis in Balans*	*Freek Willems*
12	**Kleine Beerze** *www.debeerze.nl*	voorbereiding	divers (RV)	DLG i.o.v. provincie	Jan Buys & Kees Roelofsma

"Werken aan een Mooi en Schoon Brabant!"

fase: voorbereiding

fase: uitvoering

fase: afgerond

EHS

Provincie Noord-Brabant

DLG NBR 12135 De Beerze/UIF 25-06-2008 Versie 1.3

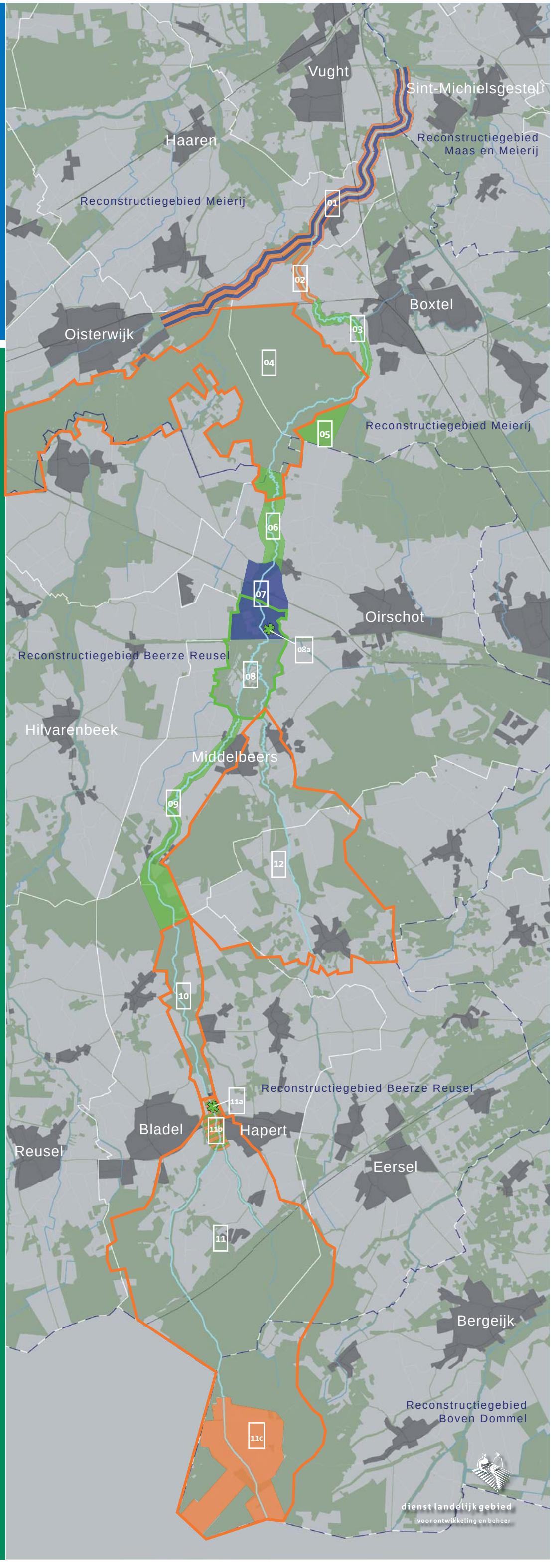

Bijlage 3

Toekomstperspectief Robuuste Verbinding
de Beerze

Grontmij

Provincie Noord-Brabant

DE LEVENDE BEERZE

Toekomstperspectief
Robuuste Verbinding De Beerze

DEFINITIEF
1 | 12

Levend Beekdal De Beerze

"In 2025 blikt een content mens terug op het levendige landschap van Beerze tot Essche Stroom. Er is in de afgelopen twee decennia veel veranderd. Maar al die veranderingen hebben in de geest van de streek plaatsgevonden. Er zijn verhalen te vertellen in de zon of onder de boom, uitkijkend over landerijen en natuur. In zo'n verhaal klinkt trots door, over wat is bereikt. In de streek, van het Groene Woud tot aan de Kempen, zijn overal wel plekken aan te wijzen, die karakteristiek zijn, mooi zijn, rijk zijn aan natuur, die herinneren aan vroeger of die aanzetten tot mijmering. Het landschap heeft weer karakter. Niet door alleen maar door te behouden, maar bovenal door de verbinding die de mensen met hun landschap hebben, aan te halen. Verbinden, dat is waar het de afgelopen jaren om heeft gedraaid."

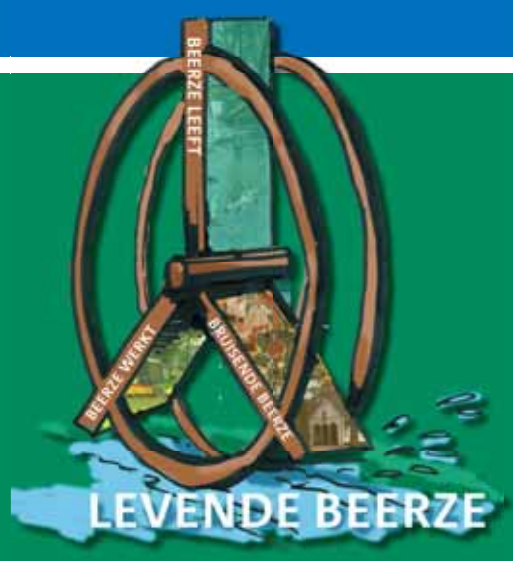

"Drie schoepbladen zorgen voor een energieke en levende Beerze"

De Beerze Leeft

"Het is de Beerze zelf, van stroompje tot Essche Stroom, die van zuid naar noord de grote eenheden met natuur, maar daarmee ook de streek in al haar facetten verbindt. De Beerze is een krachtige kern, waar water sijpelt of stroomt en verrast met rijke natuur. Het water is schoon en vloeit slechts mondjesmaat uit de omliggende landschappen af naar de Beerze. Bij watermolens, bruggen, voordes en op andere plekken is de beek mooi te zien, te beleven en schilderachtig. Op sommige plekken lijkt de Beerze te worden afgeremd. Waar dekzandruggen liggen, en de beek ooit een weg doorheen moest persen, is weer de ruimte gevonden om de beek haar weg te laten vinden. De beek lijkt zich daar te verstoppen en alleen de Avontuurlijcke Mensch kan in deze delen een pad vinden. Weinig gebaande paden, maar struinend, met de laarzen door zompige moerassen en genietend van de natuur in al haar schoonheid. Elders vormt de Krachtige Kern een geheel met de ruime natuurgebieden op de kruisende dekzandruggen en waar uitstekende mogelijkheden zijn voor natuurbeleving."

De Beerze Werkt

"In de landschappen van de Beerze wordt volop gewerkt. Tal van mensen verdienen hier nog steeds de kost in een goede verstandhouding met het landschap. Er wordt in het landschap ondernomen, er wordt met het landschap ondernomen en er wordt voor het landschap ondernomen; in alle sectoren, agrarisch, recreatief en diverse andersoortige sectoren.
Kwaliteit en duurzaamheid, zowel in bedrijfsvoering als in ruimtelijke zin staan centraal. De Beerze biedt levende landschappen met een veelkleurigheid aan bedrijven. Landschappen verrijkt met eigentijdse en eigenzinnig bedrijfsgebouwen door het ondernemen in het landschap. Landschappen waarin het ondernemen op verschillende wijze met en voor het landschap plaatsvindt. Zo staat de koe nog steeds in de wei en beleven tal van recreanten vanuit en op de bedrijven het Beerze-gevoel. Daarnaast zijn er tal van ondernemingen die het beheer en het vormen van het landschap als primaire bedrijfsvoering hebben.
Alle gebieden 'houden hun eigen broek op'. Er wordt slim omgegaan met water. Zo wordt het water zoveel mogelijk vastgehouden, gezuiverd en infilteert of wordt hergebruikt. De landschappen zijn verder versterkt door goed beheer van bestaande landschapsstructuren als houtwallen en lanen en de aanleg van nieuwe landschapsstructuren. Dit slim waterbeheer en de structuren vullen de uitwerkingen van Beerze Leeft aan tot een krachtig en robuust geheel met kwaliteit.

De Beerze Bruist

"Rond de Beerze liggen de woonkernen waar de wonende, de werkende mens en de recreërende mens elkaar ontmoeten: eigentijds, met een Bourgondische inslag en met goede mogelijkheden om het mooie landschap en de energie in de streek optimaal te beleven. Ook heden en verleden ontmoeten elkaar. De Beerze is samen(be)leven.
Waar de beek in of langs het dorp stroomt, is het net weer even anders. De beek is te horen, mooi te zien of kent een ontmoetingsplaats. Ook voor woonkernen verder van de beek zijn mogelijkheden om de beek en het natuurdal te bereiken en te ervaren. Zoals de kerkepaden tussen Oirschot en kapel De Heilige Eik aan de Beerze dat al sinds eeuwen bieden.
De natte dalen van de Beerze en de aangesloten bossen en heiden bieden een avontuurlijke aanleiding om op bijzondere wijzen te genieten van de natuurpracht en het levendige water. Het rijke landschap van de Beerze biedt nu eenmaal een grotere variëteit aan belevingen en kan een voedingsbodem vormen voor streekverhalen.
Natuur en cultuur komen intens samen op plaatsen met een Brabantse Bourgondische huiskamer, waar genoten kan worden van streekproducten, de terugblik op belevenissen en het 'contente' leven.
Hier ligt de kiem voor trots op de Beerze, haar omgeving, de bijzondere mo(nu)menten en ontstaat de waardering van het nieuw gegroeide landschap. De Beerze is een ware belevenis."

"Werken aan een Mooi en Schoon Brabant!"

Provincie Noord-Brabant

Gemeente Bergeijk · Gemeente Bladel · Eersel · Haaren · Oirschot

dienst landelijk gebied
voor ontwikkeling en beheer

DLG NBR 12135 De Beerze/TP 9-4-2008 Versie 1.0

DE LEVENDE BEERZE

Toekomstperspectief
Robuuste Verbinding De Beerze

DEFINITIEF
2 | 12

ACHTERGRONDEN EN DOEL

De Beerze stroomt door een mooi landschap, rijk aan natuur waar mensen wonen, werken en recreëren. Al eeuwenlang is de nijvere mens hier doende. De akkers rond de dorpen, de kleinschalige afwisseling van grondgebruik in en om De Mortelen en monumenten zoals de eeuwenoude watermolen bij Spoordonk zijn de mooiste getuigenissen van de hand van de mens in het landschap met de Beerze. Helaas zijn op veel andere plaatsen de karakteristieken in het landschap en de samenhang tussen cultuur en natuur verloren gegaan. Het toekomstperspectief geeft hierop een antwoord. Het richt zich op een streekeigen afstemming tussen economische ontwikkeling, de landschappelijke kwaliteit, de natuurlijke Beerze en het beleven van de streek.

Doel

Het gebiedsprogramma Robuuste Verbinding De Beerze en haar uitwerkingen kan drie gebiedsurgenties slim bundelen.

Daarmee heeft het gebiedsprogramma een brede doelstelling:

- **een robuust ecologisch netwerk gebaseerd op herstel van het watersysteem**
- **versterking van de leefbaarheid van het buitengebied**
- **versterking van de ruimtelijke kwaliteit in de omgeving van Het Groene Woud en de Brainport Eindhoven**

Robuuste Verbindingen zijn bedoeld om grote eenheden natuur te vergroten en met name te verbinden. Deze vormen een wezenlijk onderdeel van de ecologische hoofdstructuur (EHS). Naast de ecologische functie moeten ze bijdragen aan de versterking van de landschappelijke en cultuurhistorische identiteit, een duurzaam waterbeheer en betere recreatiemogelijkheden. De Robuuste Verbinding De Beerze is in beginsel bedoeld om de beekdallandschappen van Dommel en Beerze te verbinden en een duurzame ecologische verbinding te vormen naar België.

Gebiedsontwikkeling!

De realisatie van de Robuuste Verbinding is een majeure opgave. Dit willen en kunnen de samenwerkende overheidspartijen niet alleen. De ontwikkelkracht van de Beerze ligt in het gebied zelf; mensen die er wonen en werken en vanuit een nauwe betrokkenheid willen meewerken aan de versterking van natuur, leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit.
Dit Toekomstperspectief geeft juist om die reden alleen op hoofdlijnen de kaders weer. De nadere uitwerking moet plaatsvinden in lokale gebiedsprocessen, waarin de accenten van het Toekomstperspectief verder ingevuld en verrijkt kunnen worden zodat er 'bottom up' gewerkt wordt aan een mooier en schoner brabant.

Voortbouwen op de Eo Wijers-prijsvraag

Om de Robuuste Verbinding concreet vorm en inhoud te geven is een omvangrijk proces gestart. 2006 en 2007 stonden voor de Beerze in het teken van de prestigieuze Eo Wijers-prijsvraag. De prijsvraag was een inspirerend traject dat veel waardevolle ideeen en suggesties heeft opgeleverd, die doorwerken in het Toekomstperspectief. De belangrijkste principes hierin zijn ondermeer:

- **het principe van het "eigen broek ophouden" (niet af wentelen van waterproblemen en slim gebruik van water),**
- **natuurlijke barrières als structurend principe in de groenblauwe opgave,**
- **ondernemen in arrangementen, met elkaar en met het landschap.**

"Werken aan een Mooi en Schoon Brabant!"

Provincie Noord-Brabant

DLG NBR 12135 De Beerze/TP 9-4-2008 Versie 1.0

dienst landelijk gebied
voor ontwikkeling en beheer

DE LEVENDE BEERZE

Toekomstperspectief
Robuuste Verbinding De Beerze

DEFINITIEF
3 | 12

KENMERKENDE BEERZE

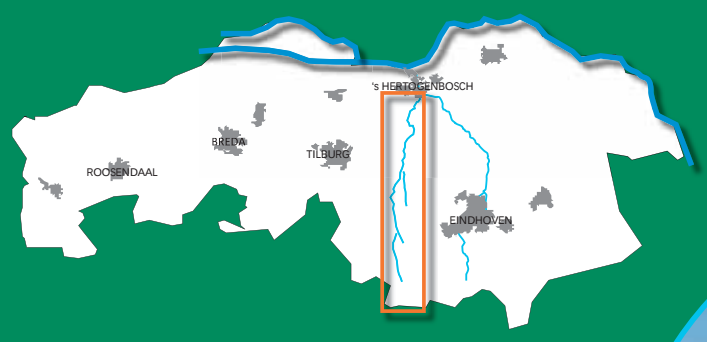

De Robuuste Verbinding De Beerze strekt zich uit van het Kempisch Plateau aan de Belgische grens tot aan de Dommelvallei ten noorden van Boxtel. Het is het stroomgebied van diverse beken die samen de Beerze vormen.

De Beerze heeft haar oorsprong in kleine beekjes in heide en bos op de arme zandgronden van het Kempisch Plateau. Waar Aa of Goorloop en het Dalemstroompje samenstromen, liggen de grote woonkernen Hapert en Bladel. Kleine en Groote Beerze banen zich een weg in beekdalen door bewoond gebied en door hogere dekzandruggen met veel natuur. Boven Middel- en Oostelbeers stromen Kleine en Groote Beerze samen tot de Beerze. Daarna wordt het grote landgoed Baest gepasseerd op weg naar de watermolen bij Spoordonk. De beek meandert door Kampina en stroomt bij Esch samen tot de Essche Stroom om uiteindelijk ten oosten van Vught in de Dommel uit te monden.

Rijke landschappen

Het stroomgebied van de Beerze kent een rijke landschappelijke afwisseling dankzij de dekzandruggen, de beekdalen en de ontginningsgeschiedenis.

Drie grote structuren van ruime natuur en kleinschalige landschappen kruisen de Beerze en haar stroomgebied van oost naar west, respectievelijk:

- **de Kempische Grensbossen ten zuiden van Bladel en Hapert**
- **de Kempische Landgoederen ten zuiden van Middel-, Westel- en Oostelbeers**
- **Het Groene Woud met de Kampina ten zuiden van Oisterwijk en Boxtel**

Tussen deze grote structuren ligt een afwisselend en dynamisch landschap van oude en jonge zandontginningen:

- **akkerdorpenlandschap**
- **kampenlandschap**
- **beekdallandschap**
- **jonge ontginningenlandschap**

Veelal zijn de landschappen nog goed herkenbaar, maar door de diverse ruilverkavelingen en verstedelijking in de 20e eeuw hebben diverse gebieden een minder onderscheidend karakter gekregen. Landbouw en recreatie zijn belangrijke sectoren in het gehele gebied.

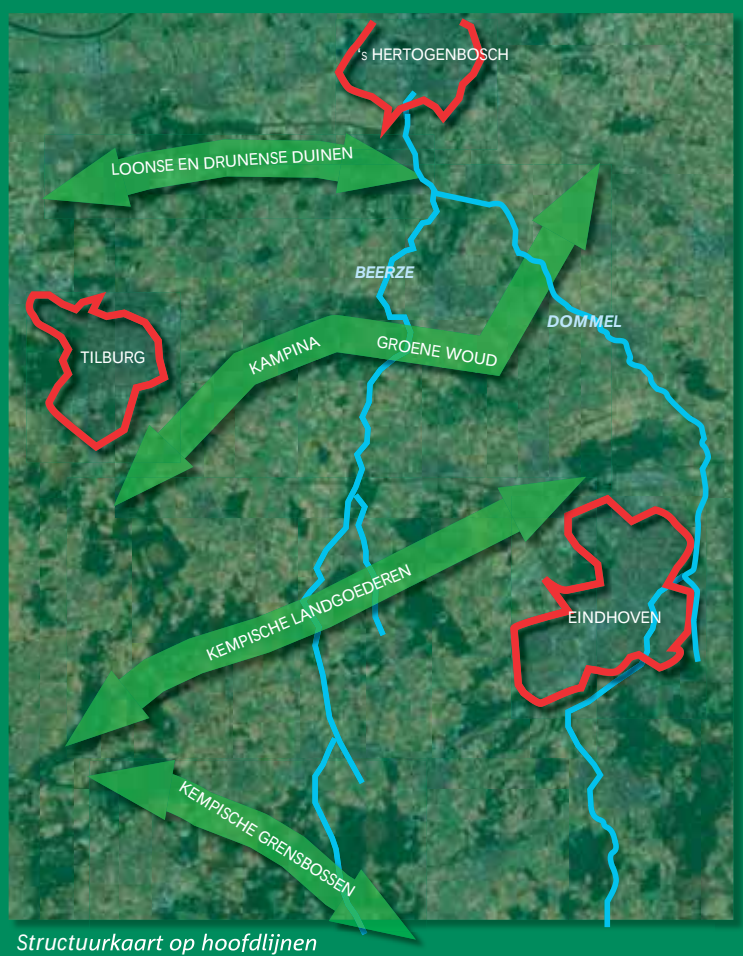

Structuurkaart op hoofdlijnen

Het watersysteem

De beekdalen in het stroomgebied hebben er ooit anders uitgezien. Het wateroverschot van de hogere gronden stagneerde in vennen of infiltreerde naar de ondergrond. De afstroom van water naar het beekdal was toen kleiner dan sinds de ontginningen van de heide sinds 1850. Bovenstrooms waren de beekjes klein en de beekdalen nog moerassig.

Dit is het vertrekpunt geweest van de winnaars van de Eo Wijers-prijsvraag. Laat beekjes als de Kleine Beerze niet direct water ontvangen uit bebouwd en landelijk gebied. Maar probeer op de hogere gronden het water, zonodig na voorzuivering, weer te infiltreren. Zodat het via de ondergrond naar de beken stroomt. Dan kunnen bovenlopen weer kleiner of deels dicht en ontstaan er weer kansen voor moeras of zelfs veen in de dalen. In het Sleutelproject Kleine Beerze wordt dit principe verder uitgewerkt. Deze systeembenadering is in het Toekomstperspectief ook gebruikt.

"Werken aan een Mooi en Schoon Brabant!"

Provincie Noord-Brabant

Gemeente Bergeijk · Gemeente Bladel · gemeente Eersel · gemeente Haaren · Gemeente Oirschot

dienst landelijk gebied
voor ontwikkeling en beheer

DLG NBR 12135 De Beerze/TP 9-4-2008 Versie 1.0

DE LEVENDE BEERZE

Toekomstperspectief
Robuuste Verbinding De Beerze

DEFINITIEF
4 | 12

LEGENDA

De landschappen (indicatief)

- Bos en natuurgebieden
- Akkerdorpen landschap
- Kampenlandschap
- Jonge ontginningen

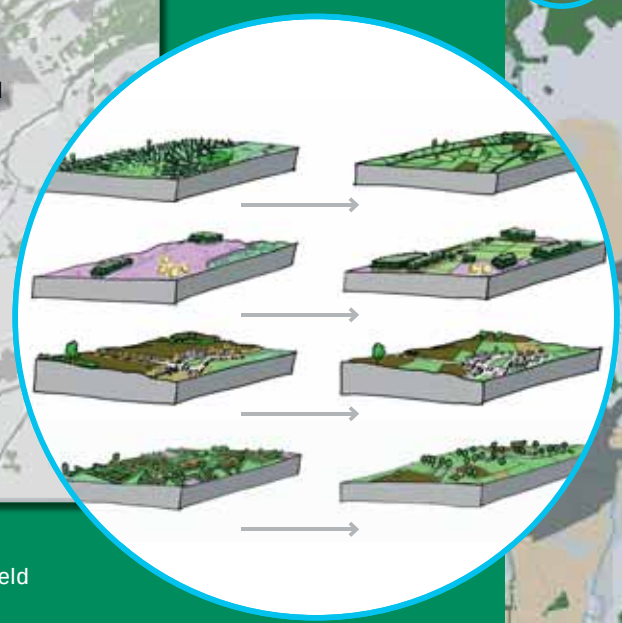

Toponiemen

In de afgelopen eeuw is het landschapsbeeld rondom de Beerze veranderd.

Oorspronkelijk was sprake van vier hoofdlandschapstypen:
- beekdallandschap
- woeste gronden
- akkerdorpenlandschap
- kampenlandschap.

De woeste gronden zijn in met name de 20e eeuw ontgonnen, hetgeen resulteerde in rationele jonge ontginningenlandschappen. Daarnaast hebben de oude landschappen door diverse ruilverkavelingen en verstedelijking een minder onderscheidend karakter gekregen.

"Werken aan een Mooi en Schoon Brabant!"

Provincie Noord-Brabant

SINT-MICHIELSGESTEL gemeente

Vught

Waterschap De Dommel

staatsbosbeheer

Vereniging Natuurmonumenten

dienst landelijk gebied
voor ontwikkeling en beheer

DLG NBR 12135 De Beerze/TP 9-4-2008 Versie 1.0

DE LEVENDE BEERZE

Toekomstperspectief
Robuuste Verbinding De Beerze

DEFINITIEF
5 | 12

DE BEERZE LEEFT
een krachtige kern

Beekdal voor beekjuffer, bermpje en bever
Beek, broekbos, hooiland en moeras in het dal vormen straks de woonplaats voor de geheimzinnige kwabaal, de bever en boven de beek dansende beekjuffers. De waterkwaliteit is geschikt voor libellen, bermpje en ook voor de aan ijzerrijke bovenlopen gebonden drijvende waterweegbree. De bever en andere dieren zullen in staat zijn om Essche Stroom en Beerze gemakkelijk te bereiken.

Beekdal bepaalt de logische lijn
De Robuuste Verbinding De Beerze draait in beginsel om het verbinden van natte natuur. Idealiter heeft deze continue zone een gemiddelde breedte van tenminste 200 meter en binnen elke kilometer een forse stapsteen of knoop (gemiddeld 50 hectare modelmatig). Het landschap is echter niet volgens deze standaarden gevormd. De vorm en de maat van het daadwerkelijke beekdal is bepalend. Daarom wordt zoveel mogelijk getracht de gewenste breedte te realiseren binnen het natuurlijke beekdal.

LEGENDA

Het (kralen)snoer

- Beek centraal in dal
- Beek niet-centraal in dal
- Beek in te smal dal
- Beekdal
- Dekzandrug
- Stad/dorp

Lopend project Baest-Spoordonk
De nieuwe inrichting voor het gebied Baest-Spoordonk heeft drie sferen:
- ***een stromende en meanderende bosbeek bij de Heilige Eik***
- ***periodiek overstromende hooilanden bij het Kattenbergse Broek***
- ***een gesmoorde beek in het moeras bij het voormalige molenbroek Spoordonk***

Over een lengte van slechts enkele kilometers wordt de Beerze tussen landgoed Baest en Spoordonk heringericht volgens een bijzonder principe. De watermolen is hier geen hindernis, maar een historisch uitgangspunt waar slim op is ingespeeld.
Bovendien wordt hier een project gerealiseerd die nu al voldoet aan het concept van de Robuuste Verbinding De Beerze. Dankzij medewerking van agrariërs en grondruil kon dit project snel van start gaan. In 2005 kwam de visie toe stand. Het project is nu in uitvoering.

Drie principes om een logische lijn te realiseren die enerzijds past binnen de vorm van het landschap en anderzijds leidt tot een zo optimaal mogelijk ecologisch functioneren:

De beek ligt centraal in een breed beekdal en de zone van tenminste 200 meter is te realiseren door bijvoorbeeld 100 meter of meer aan weerszijden van de beek binnen het beekdal te realiseren.

De beek ligt niet centraal in het beekdal, maar de zone van 200 meter of meer past wel binnen het beekdal.

Het beekdal is smaller dan 200 meter en wordt geheel benut voor natte natuur. Ook als het beekdal te smal is om de ideale modelmaat te realiseren.

Barrières benut en flanken verbinden
In het concept van de ecologische verbinding is een aantal wezenlijke knopen of stapstenen langs de logische lijn van de Beerze nodig. Deze verknopingen worden waar mogelijk op een zo ideaal mogelijke afstand van elkaar gerealiseerd, maar bovenal worden zij gepositioneerd vanuit drie leidende principes:

Primaire natuurknopen
De natuurlijke barrière van een kruisende dekzandrug wordt benut. Het water kende hier van nature of dankzij watermolens opstuwing en daardoor ontstond er een moerassig of venig beekdal. Juist hier is ruimte voor kwel, vertraging afvoer, moerasvorming, overstroming en gradiënten voor natte natuur; dit zijn de primaire natuurknopen.

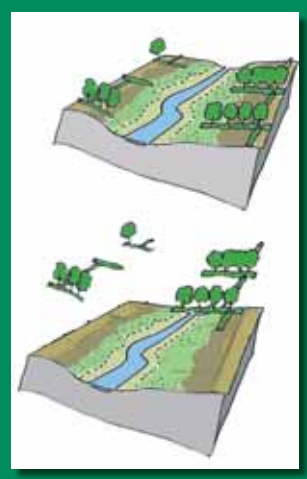

Lengteknopen
Waar het beekdal te smal is wordt afgezien van een stapsteen voor natte natuur. In plaats daarvan wordt ingezet op een continue randzone met afwisselend bos of halfnatuurlijk grasland langs deze engten ter versterking en bescherming van het smalle lint; dit zijn de lengteknopen.

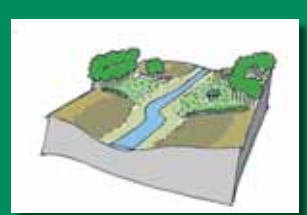

Gradiëntknopen
Waar tussen het beekdal en natuurgebieden eenvoudig strategische koppelingen zijn te maken, worden de 'missing links' overwegend op de flanken ingezet voor de verknoping van het beekdal en de natuurgebieden; dit zijn de gradiëntknopen.

"Werken aan een Mooi en Schoon Brabant!"

Provincie Noord-Brabant

Gemeente Bergeijk · Gemeente Bladel · Eersel · Haaren · Oirschot

dienst landelijk gebied
voor ontwikkeling en beheer

DLG NBR 12135 De Beerze/TP 9-4-2008 Versie 1.0

DE LEVENDE BEERZE

Toekomstperspectief
Robuuste Verbinding De Beerze

DEFINITIEF
6 | 12

DE BEERZE LEEFT
een krachtige kern

LEGENDA

Natuurdal
beekmoeras, of beek plus beekmoeras
natte natuur met broekbos, riet of hooiland
extensief recreatief medegebruik
--> laarzen- en knuppelpaden
(half)open

Breed natuurdal
beekmoeras, ruimte voor gradienten,
kwel en overstroming
uitgestrekte natte natuur met broekbos,
moeras of hooiland
--> laarzen- en knuppelpaden, hobbyboeren
(half)open

Beekdalbos
beek slingerend in vochtig dal of bos
--> voordes, vispassages, onverhard pad
halfopen tot beschaduwd

Natuurflank
golvend groen tot kleinschalig landschap
vochtig grasland, hooilandjes, houtwallen,
bosjes
--> halfverharde paden en uitzicht
(half)open

Bestaande natuur in de EHS
leefgebied voor planten en dieren

Te ontwikkelen nieuwe natuur in de EHS
leefgebied voor planten en dieren

Beheersgebied
leefgebied voor planten en dieren

Beekdal
lage, vochtige delen in het landschap

Ontsnipperende voorzieningen

Particulier en agrarisch natuurbeheer in de levende Beerze
De realisatie van de Krachtige Kern komt tot stand door inzet van drie instrumenten:
1. Functiewijziging door Particulier Natuurbeheer, waarbij particuliere grondeigenaren de percelen inrichten en beheren conform het gestelde natuurdoel en daarbij subsidie ontvangen voor functie wijziging, inrichting en beheer op basis van een beheersovereenkomst
2. Functiewijziging van gronden door verwerving, gevolgd door overdracht aan en inrichting en beheer door Brabants Landschap, Natuurmonumenten of Staatsbosbeheer
3. Agrarisch natuurbeheer, waarbij de agrarische functie gehandhaafd blijft en gecombineerd wordt met natuurbeheer, uit te voeren door de grondeigenaar of -gebruiker die daarvoor subsidie ontvangt op basis van een beheersovereenkomst.

Deze instrumenten worden ingezet op 1150 ha die wordt toegevoegd aan de reeds begrensde Ecologische Hoofdstructuur. Uitgaande van de te realiseren natuurdoelen worden deze drie instrumenten worden als volgt ingezet:

Natuurdal / beekdalbos
Functiewijziging

Breed natuurdal
Functiewijziging, in de randen mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer, afhankelijk van natuurdoelen en waterhuishouding

Natuurflank
Zowel verwerving functiewijziging als agrarisch natuurbeheer mogelijk. Keuze op projectniveau.

Streven is de Robuuste Verbinding zoveel mogelijk via particulier (1) en agrarisch natuurbeheer (3) te realiseren.

"Werken aan een Mooi en Schoon Brabant!"

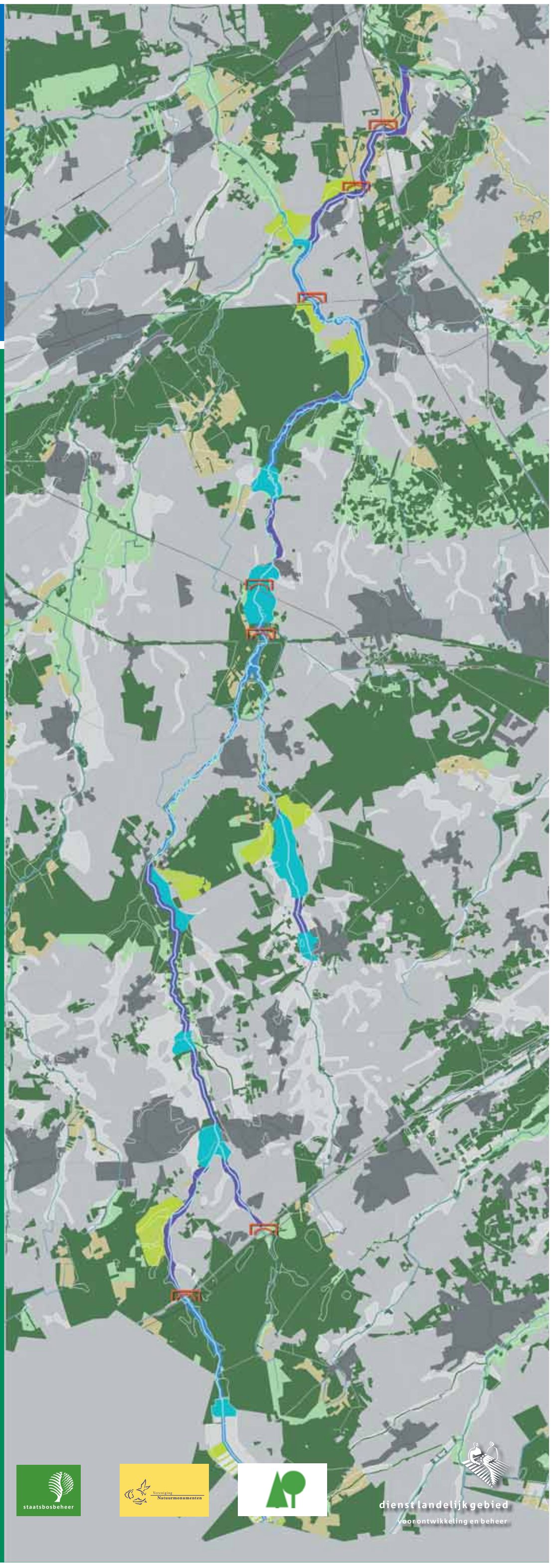

Provincie Noord-Brabant

SINT-MICHIELSGESTEL gemeente

Vught

Waterschap De Dommel

staatsbosbeheer

Vereniging Natuurmonumenten

dienst landelijk gebied
voor ontwikkeling en beheer

DLG NBR 12135 De Beerze/TP 9-4-2008 Versie 1.0

DE LEVENDE BEERZE

Toekomstperspectief
Robuuste Verbinding De Beerze

DEFINITIEF
7 | 12

DE BEERZE WERKT

Eeuwenlang is geleefd en gewerkt in het gebied rondom de Beerze. Hierdoor is een karakteristiek ensemble ontstaan van oude akkercomplexen rond dorpen, groene beekdalen, brede aaneengeschakelde natuurgebieden, kleinschalige kampenlandschappen en uitgestrekte agrarische ontginningen. Het landschap bood kansen en tegelijk ook beperkingen. Op basis van deze kansen en beperkingen hebben de Beerzenaren het landschap verder gevormd met hun economische activiteiten.

In en om de Robuuste Verbinding De Beerze verdienen tal van mensen ook vandaag hun brood door het uitoefenen van een bedrijf, zowel op het gebied van landbouw, recreatie als andere sectoren. Doel van het project De Levende Beerze is om er voor te zorgen dat het in het gebied 'goed boeren' is, bij voorkeur (nog) beter dan al het geval is. Tegelijkertijd willen we de samenhang tussen de (gewenste) ruimtelijke structuur en de diverse bedrijvigheid optimaliseren, zowel voor de bedrijfsvoering zelf als voor de ambities uit de Beerze Leeft en de Beerze Bruist.

De huidige beleidslijnen uit het Streekplan en de Reconstructieplannen zijn uitgangspunt bij de uitwerking. Er worden dus geen nieuwe zoneringen ingevoegd. De bestaande zoneringen worden vanuit het gedachtegoed van De Levende Beerze kwalitatief uitgewerkt.

In Beerze Werkt wordt de bedrijvigheid uiteengezet in drie vormen van ondernemen. De driedeling is gebaseerd op de wijze waarop de onderneming inspeelt op het landschap:
- ondernemen in het landschap,
- ondernemen met het landschap,
- ondernemen voor het landschap.

Verbinden en (samen)werken
De Beerze verbindt de diverse bestaande gebiedsconcepten en –uitvoeringsorganisaties en stemt af. Elk gebied heeft daarin haar eigen accenten en behoudt daarmee haar eigen kracht en specifieke gebiedsidentiteit.

De belangrijkste gebiedsconcepten en –uitvoeringsorganisaties zijn:
- **Nationaal Landschap Het Groene Woud**
- **Kempengoed (Land van de Hilver, Land van de Zaligheden, Land van Oirschot)**
- **Brainport Eindhoven**
- **De Meierij in Stelling**

Uitvoering is daarmee vooral een verhaal van intensieve samenwerking tussen particulieren, ondernemers en overheden. Zij kunnen elkaar ondersteunen, inspireren en activeren.

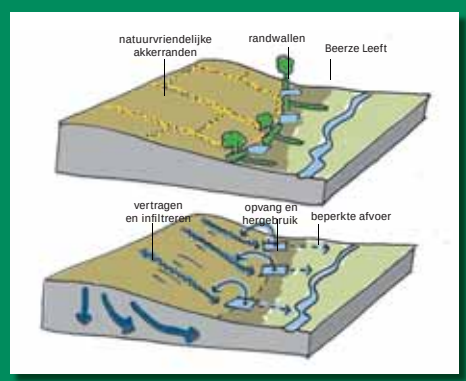

Voorbeelduitwerking structuurversterking en slim waterbeheer Akkerdorpenlandschap

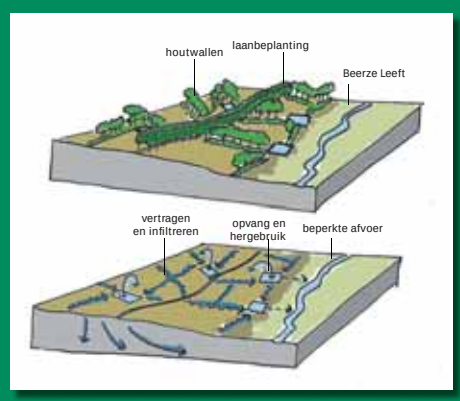

Voorbeelduitwerking structuurversterking en slim waterbeheer Kampenlandschap

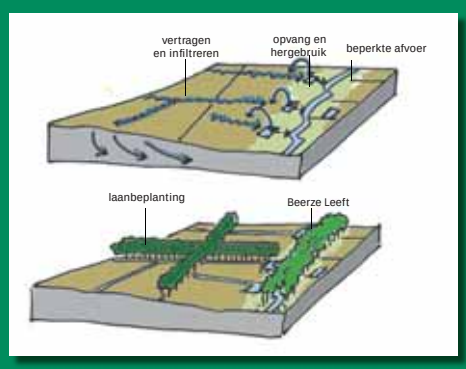

Voorbeelduitwerking structuurversterking en slim waterbeheer Jonge ontginningen

Elk gebied in de Robuuste Verbinding De Beerze zal zoveel mogelijk 'haar eigen broek ophouden'. Door slim met water om te gaan, zowel in het Beerzedal als in de gehele Robuuste Verbinding, zal zowel de waterkwaliteit als –kwantiteit verbeteren. Uitgangspunten zijn vertragen, infiltreren, zuiveren en hergebruik. Dit systeem wordt ingepast in de karakteristieke ruimtelijke structuren van de diverse gebieden. Water biedt daarmee tevens kansen voor diverse ontwikkelingen, zowel voor landbouw, recreatie als wonen en werken (zoals aantrekkelijke vestigingslocatie of anti-verdroging). De structuurversterking en het slim waterbeheer in Beerze Werkt draagt bij aan de doelstellingen van Beerze Leeft en Beerze Bruist.

Bovenstaande afbeeldingen geven een aantal voorbeelduitwerkingen voor structuurversterking en slim waterbeheer in respectievelijk akkerdorpenlandschap, kampenlandschap en jonge ontginningen. Water wordt zoveel mogelijk geïnfiltreerd. Het water dat niet geïnfiltreerd wordt, wordt zoveel mogelijk opgevangen, gezuiverd en waar mogelijk hergebruikt (bijvoorbeeld voor beregening). Het water wat daadwerkelijk afgevoerd wordt blijft daarmee beperkt. Water sijpelt het beekdal in.

Bestaande gebiedsconcepten, samenwerkingsverbanden en uitvoeringsorganisaties

"Werken aan een Mooi en Schoon Brabant!"

Provincie Noord-Brabant

Gemeente Bergeijk · Gemeente Bladel · gemeente Eersel · gemeente Haaren · Gemeente Oirschot

dienst landelijk gebied
voor ontwikkeling en beheer

DLG NBR 12135 De Beerze/TP 9-4-2008 Versie 1.0

DE LEVENDE BEERZE

Toekomstperspectief
Robuuste Verbinding De Beerze

DEFINITIEF
8 | 12

A. Ondernemen in het landschap

Bouwbedrijf - Intensieve veehouderij – Glastuinbouw - Verzekeringsagent

Het ondernemen is gericht op bedrijfsmatige productie van goederen en/of diensten. De bedrijfsvoering heeft geen samenhang met landschappelijke kwaliteiten.

In beginsel levert de bedrijfsvoering op zichzelf geen bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit. De beeldkwaliteit van de bedrijven bepaalt echter wel mede de ruimtelijke kwaliteit van de gebieden. De eigenheid van de bedrijfsvoering (het artificiële en industriële) gevat in een architectonische uitstraling/beeldkwaliteit gecombineerd met de robuustheid/schaal van de landschappen kan daarmee toch een wezenlijke bijdrage vormen aan landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit en beleefbaarheid. De ZLTO-prijsvraag ALFA: agrarisch landschappelijk functionele architectuur is daarin al een beeldend initiatief.

Dit type ondernemen levert een bijdrage aan de Beerze Leeft door het versterken van ruimtelijke contrasten. De bijdrage aan de Beerze Bruist is de beleefbaarheid van de eigenheid van dit type bedrijfsvoering.

'De dag van de (agrarische) architectuur De Beerze'

'Open Boerderijendag'.

Er wordt vanuit De Levende Beerze ingezet op:
- **goede beeldkwaliteit, bijvoorbeeld door beeldkwaliteitsplannen die verankerd zijn in bestemmingplannen**
- **opheffen knelpunten met de Beerze Leeft, door bij voorbeeld bedrijfsverplaatsingen**

B. Ondernemen met het landschap

Grondgebonden veehouderij – Landschapscamping - Hotel – Dagrecreatie

Het ondernemen is gericht op de productie van goederen en/of diensten als onderdeel van het landschap. Het omliggende landschap heeft daarmee een directe relatie met de bedrijfsvoering. Het bedrijf draagt bij aan het landschap door 'er te zijn'.

De bedrijven zijn gebruiker en drager van het landschap. Zij zijn deels afhankelijk van dat landschap. De diversiteit en veelkleurigheid van de bedrijven (agrarisch en culturele uitstraling) maken samen met de gevarieerde landschapsstructuren, leveren een waardevolle bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit.

Dit type ondernemen levert een bijdrage aan de Beerze Leeft door bijvoorbeeld agrarisch en particulier natuurbeheer (beheer landschapselementen). Voor de Beerze Bruist bieden deze bedrijven een levend landschap met een verhoogde belevingswaarde, denk bijvoorbeeld aan de koeien in de wei, maar ook mogelijkheden om in het gebied te verblijven met bijbehorende activiteiten.

'Je beleeft, proeft en ervaart het platteland'

Er wordt vanuit De Levende Beerze ingezet op:
- **ondersteuning optimalisering ruimtelijke structuur, op basis van integrale kavelruilprojecten en aanleg nieuwe landschapselementen op basis van een landschapsontwerp**
- **ondersteuning in beeldkwaliteit en beheer**
- **ondersteuning in bijdrage aan Beerze Leeft en Beerze Bruist**

C. Ondernemen voor het landschap

Landgoed – Landelijk Wonen - Natuurboer

Het ondernemen is gericht op productie van goederen en/of diensten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit onderdelen van het landschap.

Dit type ondernemingen vormen het landschap en dragen daarmee direct bij aan het beheren of creëren van landschappelijke en ruimtelijke kwaliteiten. De ondernemingen hebben een natuurlijke en cultuurhistorische uitstraling gecombineerd met een rijkdom aan verfijnde landschapsstructuren.

De Beerze Leeft gaat direct samen in deze bedrijfsvoering (Beerze Leeft en Werkt). De bedrijven dragen bij aan de Beerze Bruist op verschillende niveaus, van natuurboer tot zorgboerderij of natuurcamping.

'Oogst mee met de natuurboer'

'Je bent pas een vent met een bever in je tent'

Vanuit De Levende Beerze wordt ingezet op:
- **actief betrekken en rol geven ondernemers in de Beerze Leeft**
- **ondersteunen en ontwikkelen bijdrage aan Beerze Leeft en Beerze Bruist**

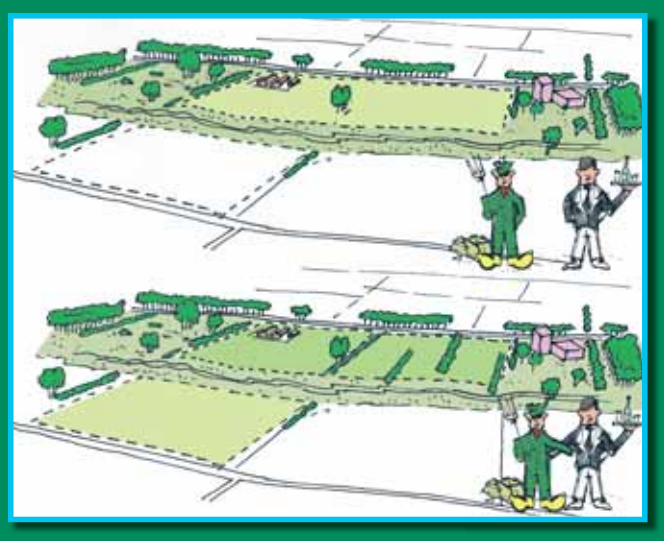

Samenwerken in landschapsarrangementen

"Werken aan een Mooi en Schoon Brabant!"

Provincie Noord-Brabant

dienst landelijk gebied
voor ontwikkeling en beheer

DLG NBR 12135 De Beerze/TP 9-4-2008 Versie 1.0

DE LEVENDE BEERZE

Toekomstperspectief
Robuuste Verbinding De Beerze

DEFINITIEF
9 | 12

DE BEERZE WERKT

LEGENDA

	Ondernemen in het landschap	Ondernemen met het landschap	Ondernemen voor het landschap
AHS	zeer goed	goed	beperkt
AHS-landschap	goed	zeer goed	goed
GHS-landbouw	beperkt	redelijk	zeer goed
GHS-natuur	geen	beperkt	redelijk
Krachtige Kern			

"Werken aan een Mooi en Schoon Brabant!"

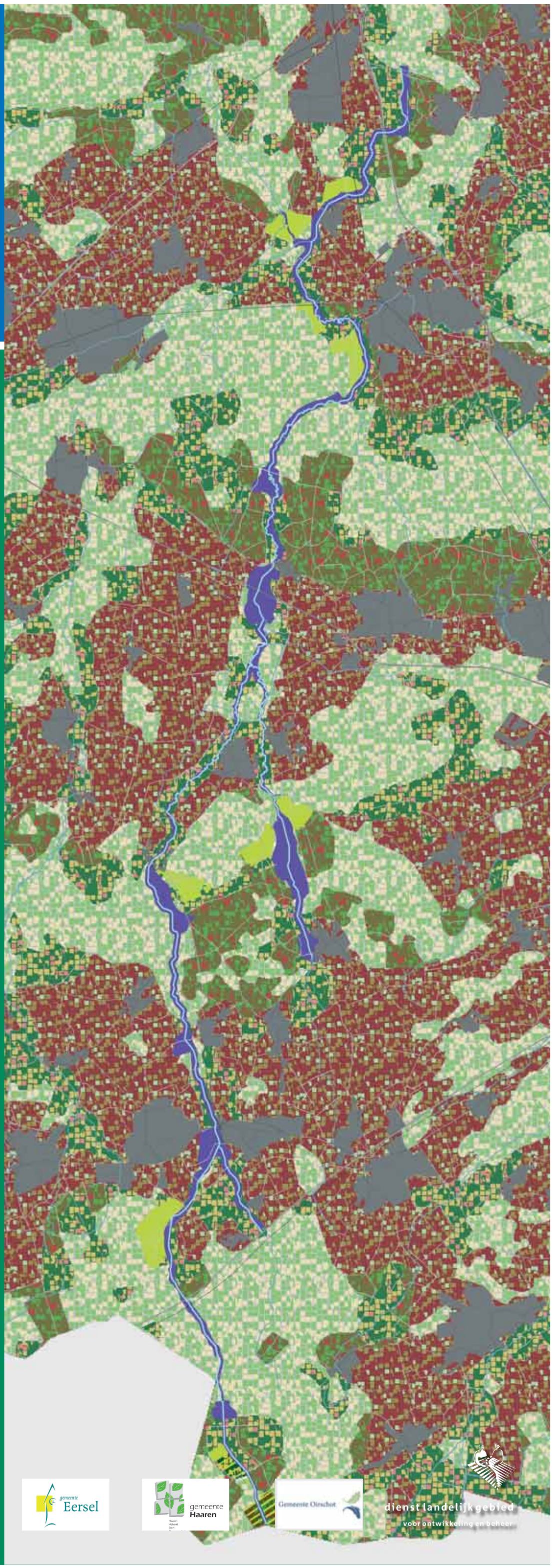

Provincie Noord-Brabant

Gemeente Bergeijk · Gemeente Bladel · gemeente Eersel · gemeente Haaren · Gemeente Oirschot · dienst landelijk gebied voor ontwikkeling en beheer

DLG NBR 12135 De Beerze/TP 9-4-2008 Versie 1.0

DE LEVENDE BEERZE

Toekomstperspectief
Robuuste Verbinding De Beerze

DEFINITIEF
10 | 12

DE BEERZE BRUIST

De Levende Beerze zet in op een aantrekkelijke woon- en leefomgeving. De verschillende gebiedsconcepten, zoals de Groene Delta, Het Groene Woud, de Kempen en brainport Eindhoven, worden omarmd, verbonden en verder uitgebouwd. Zo wordt de Levende Beerze een aaneenschakeling van aantrekkelijke en verrassende landschappen en dorpen; steeds anders, maar blijvend prikkelend. Dit komt tot uitdrukking in een:

Avontuurlijke Beerze
- Met de Beerze Leeft voegen we nieuwe natuur toe en verbinden we de bestaande natuur. Zo ontstaat een aaneengesloten gebied waar bezoekers zich als gast van de natuur voelen. Uitgestrekte natuurgebieden en kenmerkende landschappen vragen om (her)ontdekt te worden. De Levende Beerze verwordt tot een avontuurlijk gebied, te verkennen via thematische routes en gidsen.

- De Beerze Bruist leidt tot:
- Het versterken en verbinden van formele routes, laarzen- en struinpaden, zodat het ontdekken van het gebied een ultieme natuurbeleving wordt.
- Het actief informeren van bewoners en bezoekers over de bijzondere eigenschappen van de Beerze door het oprichten van bezoekers- en informatiecentra.
- Het faciliteren van ondernemers die een bijdrage willen leveren aan een Beerze die bruist.

Bourgondische Beerze
De dorpen in en rond het Beekdal worden de nieuwe huiskamers van de Beerze. Prettige, gebiedseigen ontmoetingsplaatsen waar de Bourgondische Beerze wordt 'geproefd'.
In de kernen ontwikkelen zich bedrijven die zich verbonden voelen met het buitengebied. Aanbieders van streekproducten, 'health care' en artistieke voorzieningen dragen alle op hun eigen wijze bij aan de Bourgondische Beerze.
Ook de fysieke band met de Beerze is altijd voelbaar, doordat de overgangen tussen dorp en beek worden geaccentueerd.

De Beerze Bruist maakt werk van:
- Het versterken van de relatie tussen dorp en beek door het creëren van korte ommetjes, uitzichtplaatsen en informatiepunten.
- Het versterken van de beeldkwaliteit in de randzones van dorpen aan de beek.
- Het verbinden van initiatieven in het dorp aan initiatieven in "ondernemen met en voor het landschap".

Cultuurlijke Beerze
De recreant en de werkende Beerzenaar ontmoeten elkaar in de Cultuurlijke Beerze; gevarieerde landschappen en cultuurhistorische monumenten zijn de basis voor een keur aan verhalen en beleving. Verhalen uit het verleden klinken door in de activiteiten van heden en toekomst.

De Beerze Bruist gaat voor:
- Het versterken en herstellen van historische plekken als basis voor thematische recreatieve routes.
- Het ondersteunen van initiatieven gericht op streekproducten.
- Het faciliteren van ondernemers met initiatieven voor dag- en verblijfsrecreatie, afgestemd op de karakteristieken van het gebied.

"Werken aan een Mooi en Schoon Brabant!"

Provincie Noord-Brabant

dienst landelijk gebied
voor ontwikkeling en beheer

DLG NBR 12135 De Beerze/TP 9-4-2008 Versie 1.0

DE LEVENDE BEERZE

Toekomstperspectief
Robuuste Verbinding De Beerze

DEFINITIEF
11 | 12

DE BEERZE BRUIST

LEGENDA

de Beerze
schilderachtige plek voor mijmering

Watermolen of molenbroek
herinnerend aan eeuwenlange opstuwing

Dorpen aan de beek
ontmoetingsplek en Brabantse huiskamer

Lange afstand-wandelpad
wandelen door een mooi landschap

Lange afstand-fietsroute
aandacht voor toeristische ontsluiting

Monumenten in beeld

Landgoederen
in stijl, verrijking voor het landschap

Recreatieve poort
toegang tot de levende Beerze

"Werken aan een Mooi en Schoon Brabant!"

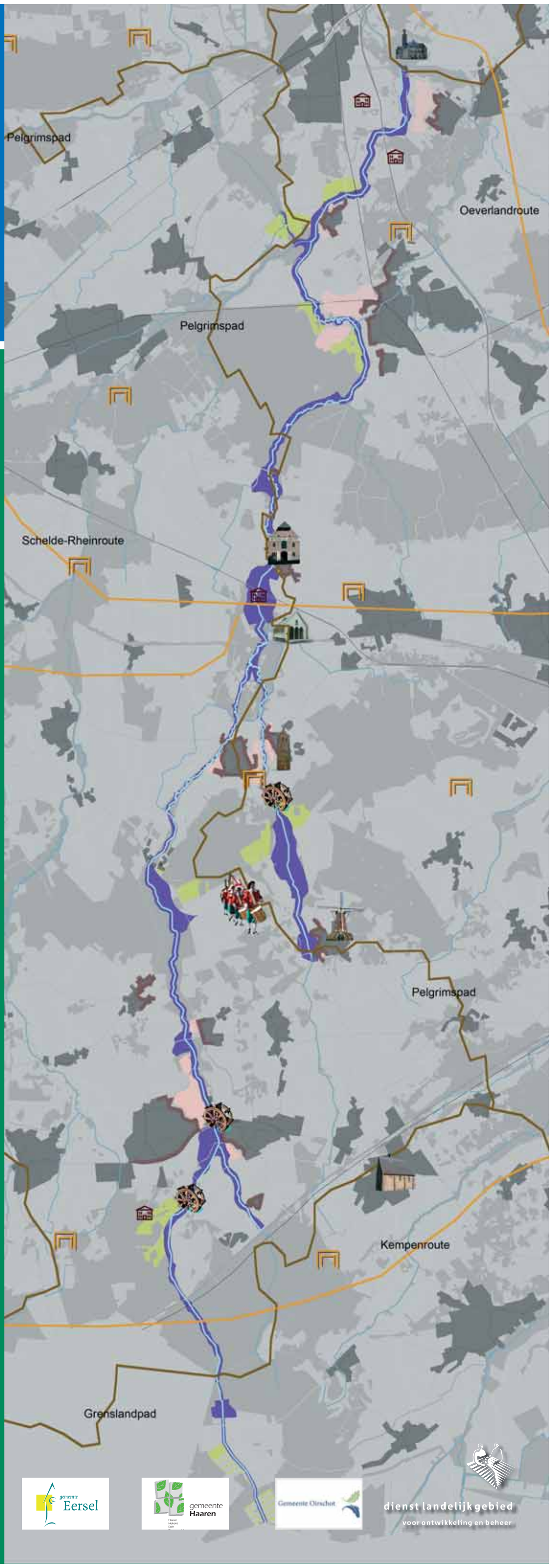

Provincie Noord-Brabant

Gemeente Bergeijk
Gemeente Bladel
gemeente Eersel
gemeente Haaren
Gemeente Oirschot

dienst landelijk gebied
voor ontwikkeling en beheer

DLG NBR 12135 De Beerze/TP 9-4-2008 Versie 1.0

DE LEVENDE BEERZE

Toekomstperspectief
Robuuste Verbinding De Beerze

DEFINITIEF
12 | 12

TOTAALBEELD
DE LEVENDE BEERZE

De Beerze Leeft
Van Beerze naar Essche Stroom in natuurdal, door beekdalbos, langs een watermolen, of door een molenbroek. Sijpelend, slingerend en stromend door leefgebied van beekjuffer, kwabaal en bever.

- Natuurdal
- Breed natuurdal
- Beekdalbos
- Natuurflank
- Bestaande en nieuwe natuur in EHS

De Beerze Werkt
Bodem en landschap als vertrekpunt voor nieuwe ontwikkelingen, natuurlijk ondernemen, recreatieve mogelijkheden en duurzame landbouw. In en bewoonde wereld van boerderijen, werkateliers, dorpen, akkers en speel- en sportgebieden.

- AHS-landschap en GHS-landbouw
- AHS
- Kernen

De Beerze Bruist
Een avontuurlijk, bourgondisch en cultuurlijk gebied waar wandelaar, recreant en inwoner elkaar ontmoeten. In het dorp, langs de beek, in de ruime natuur en in het mooie landschap waar wordt gewerkt.

- Watermolen of molenbroek
- Dorpen aan de beek
- Lange afstand-wandelpad
- Lange afstand-fietsroute
- Monumenten in beeld
- Landgoederen
- Recreatieve poort
- Intensieve recreatie-bedrijven

"Werken aan een Mooi en Schoon Brabant!"

Provincie Noord-Brabant

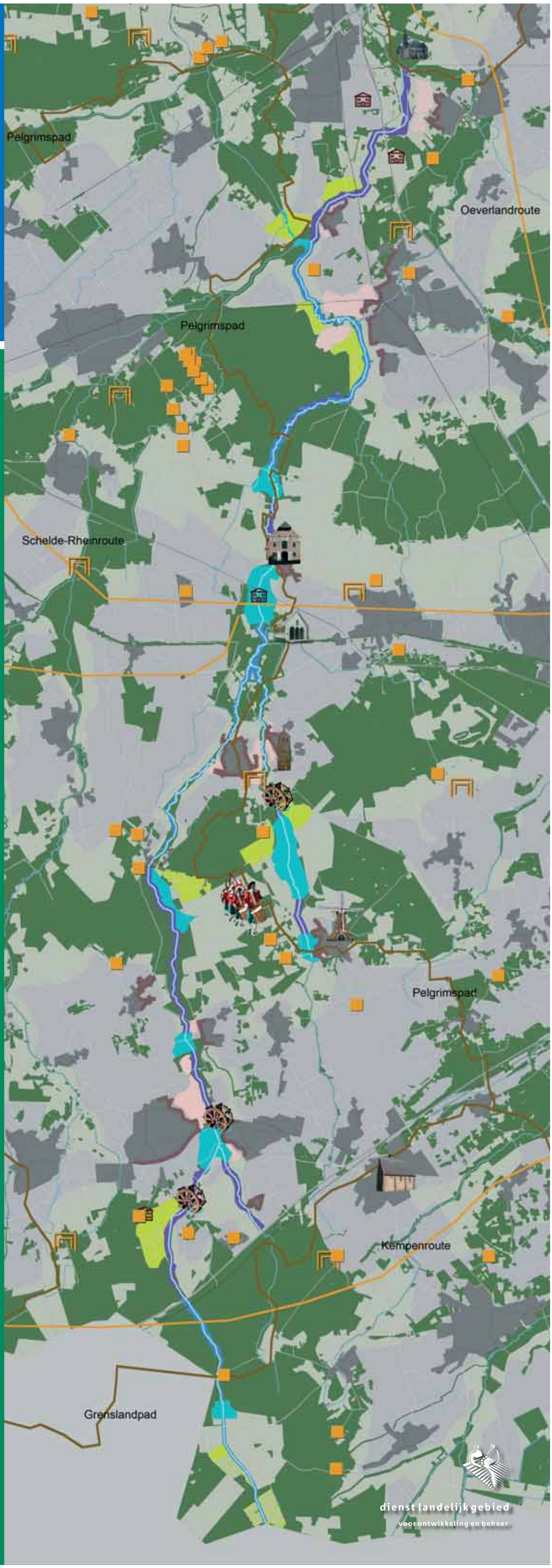

dienst landelijk gebied
voor ontwikkeling en beheer

DLG NBR 12135 De Beerze/TP 9-4-2008 Versie 1.0

Bijlage 4

Interim Structuurvisie: bijlage 5

Grontmij

Provincie Noord-Brabant

Bijlage 5 Gebiedsvisie Robuuste Verbinding De Beerze

Wij vragen Gedeputeerde Staten bij de vaststelling van een gebiedsvisie voor de robuuste verbinding De Beerze de regels in acht te nemen zoals opgenomen in deze bijlage. Onder de werking van de nieuwe Wro worden deze regels geacht beleidsregels te zijn met betrekking tot de door Provinciale Staten overgedragen bevoegdheid tot het vaststellen van een provinciale structuurvisie (art. 152, lid 1, Provinciewet juncto art. 4:81 Algemene wet bestuursrecht).

Beleidsregels robuuste verbinding De Beerze

In paragraaf 4.4.3 van deze Interimstructuurvisie hebben wij aangegeven dat wij bij de verbinding van de Beerze bijzondere aandacht willen geven aan water- en natuurfuncties in samenhang met de functies landbouw, recreatie en verstedelijking. Om deze kwaliteitsimpuls in de uitvoering te realiseren, is in de Uitvoeringsagenda 2008-2009, onder het thema Ruimtelijke kwaliteit, opgenomen dat de provincie regie voert over de uitvoering en dat zij daartoe een inrichtingsvisie opstelt. Deze inrichtingsvisie heeft onder de nieuwe Wro een status als structuurvisie. Bij de totstandkoming gelden de volgende uitgangspunten:

- de visie legt de begrenzing en inrichting vast van de robuuste verbinding van De Beerze die globaal op de kaart 'Ruimtelijke Hoofdstructuur' behorende bij de Interimstructuurvisie Noord-Brabant is opgenomen en die -globaal- het dal van de Groote Beerze omvat;
- de inrichting richt zich op het realiseren van een Robuuste Ecologische Verbinding, zoals bedoeld in de Nota Ruimte, in samenhang met het realiseren van de wateropgave (beekherstel, waterberging, terugdringen verdroging in natte natuurparels) en de functies landbouw, recreatie en verstedelijking. Landbouwkundige structuurversterking maakt integraal deel uit van de gebiedsopgave;
- de visie gaat vergezeld van een concrete uitvoeringsparagraaf;
- de visie komt tot stand in samenspraak met de betrokken mede-overheden (gemeenten en waterschappen) én overige belanghebbenden in het gebied (agrariërs, burgers,milieuorganisaties);
- bij de voorbereiding van het besluit tot vaststelling van de gebiedsvisie vragen Gedeputeerde Staten advies aan de Provinciale omgevingscommissie en de commissie van Provinciale Staten belast met de ruimtelijke ordening en zo nodig andere commissies uit Provinciale Staten.